

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

**Česká autorská pohádka ve 30. letech dvacátého století a její současnost jako
inspirační zdroj pro vytvoření autorské knihy
(Teoreticko – praktická)**

**The czech authorial fairy tale in the thirties of the twentieth century and her
actual situation as inspirational source for making an authorial book.**

(Theoretical-practical work)

Vypracovala: Bc. Anna Trmalová

Vedoucí práce: doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal

České Budějovice 2018

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Podpis studentky

Mé veliké poděkování patří paní docentce Lence Vilhelmové, ak. mal., za její ochotu a pochopení při konzultačních hodinách, kde mi její cenné rady a zkušenosti pomáhaly při tvorbě této diplomové práce. Také bych chtěla poděkovat za nesmírnou trpělivost a starostlivost mému životnímu partnerovi, kterou mi prokazoval po celou dobu mého studia.

Abstrakt

TRMALOVÁ, Anna. Česká autorská pohádka ve 30. letech dvacátého století a její současnost jako inspirační zdroj pro vytvoření autorské knihy. České Budějovice 2018. Diplomová práce. Jihočeská universita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal.

Klíčová slova: Autorská pohádka, Karel Čapek, Dášenska, 30. léta 20. století, knižní obálka, autorská kniha, současní představitelé autorské pohádky, Petr Sís

Diplomová práce „Česká autorská pohádka ve 30. letech dvacátého století a její současnost jako inspirační zdroj pro vytvoření autorské knihy“ se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické.

Teoretická část je zaměřena na historii autorské pohádky, na její znaky, formu a vývoj. Práce mapuje zejména autorskou pohádku především na českém území, a to v časovém období od 30. let dvacátého století až po současnost.

Praktická část se zabývá autorskou knihou vycházející a inspirující se především tvorbou spisovatele a ilustrátora Petra Síse. Tento autor se stává hlavním inspiračním zdrojem pro vytvoření vlastní autorské knihy (pohádky), a to včetně vlastního textu a ilustrací.

Abstract

The czech authorial fairy tale in the thirties of the twentieth century and her actual situation as inspirational source for making an authorial book.

Key words: an authorial fairy tale, Karel Čapek, Dášenska, the thirties of the twentieth century, a book jacket, an authorial book, actual representatives of an authorial book, Petr Sís

The master thesis „The czech authorial fairy tale in the thirties of the twentieth century and her actual situation as inspirational source for making an authorial book“ consist of two parts – theoretical and practical.

The theoretical part is about history of the authorial fairy tale, fairy tale characteristics, form and progress. The work is mainly about the authorial fairy tale chiefly in the Czech Republic, it is from the thirties of the twentieth century until now.

The practical part is about the authorial book inspired production of the writer and the illustrator Petr Sís. This autor is the main inspirational source for making the authorial book and text and illustration.

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Literární žánr – autorská pohádka	10
1.1. Autorská pohádka jako literární pojem.....	10
1.2. Obecný vznik a vývoj autorské pohádky.....	12
1.3. Česká autorská pohádka ve 20. století.....	15
2 Karel Čapek a jeho tvorba ve 20-30. letech 20. století.....	23
2.1 Životní data.....	23
2.2 Dílo Dášeňka.....	27
2.3.1 Vydání 1. (1933)	29
2.3.2 Vydání 2. (1935)	29
2.3.3 Vydání 4. (1936)	29
2.3.4 Vydání 7. (1938)	29
2.3.5 Vydání 9.	29
2.3.6 Vydání 10.....	29
2.3.7 Vydání 14.....	30
2.3.8 Vydání 15.....	30
2.3.9 Vydání 16. (1958).....	30
2.3.10 Vydání 17.	30
2.3.11 Vydání 18.	30
2.3.12 Vydání 19.	30
2.3.13 Vydání 20.	30
2.3.14 Vydání 21.	31
2.3.15 Vydání 22.	31
2.3.16 Vydání 23 (1994)	31
2.3.17 Vydání 24. (1999)	31

2.3.18	Vydání 26	31
2.3.19	Vydání 27	31
2.3.20	Vydání 28	31
2.3.21	Vydání 29	31
2.3.22	Vydání s různými formy obálek.....	32
3	Obecný přehled současných představitelů autorské pohádky	34
3.1	Olga Hejná jako autorka textu a ilustrací	37
3.2	Daisy Mrázková jako průvodce barev v dětském světě	38
3.3	Petr Sís jako hlavní inspirační zdroj pro mou praktickou část	39
II.	PRAKTICKÁ ČÁST.....	45
4	Autorská kniha „Náš domov“	46
4.1	Text autorské pohádky Náš domov.....	51
	Závěr	53
	Seznam použitých zdrojů	54
	Seznam příloh	60
	Přílohy I. Obrázkový materiál k teoretické části.....	61
	Přílohy II. Autorská kniha „Náš domov“	87
	Zdroje příloh I.....	94

Úvod

Cílem mé diplomové práce bylo prostudování obecné a formální stránky podoby autorské pohádky a poukázat na její literární formu. Toto prostudování mi poté posloužilo jako podnět pro vytvoření mojí vlastní autorské pohádky.

Diplomová práce „Česká autorská pohádka ve 30. letech dvacátého století a její současnost jako inspirační zdroj pro vytvoření autorské knihy“ se tedy skládá z teoretické a praktické části.

Teoretická část se zabývá chronologickým zpracováním autorské pohádky již od samých počátků, které jsou už v renesančním období. Dále je kladen důraz na přeměnu formy a vývoje v tomto literárním žánru, a to zejména se zaměřením na české území, jehož nejvýznamnějším autorem a propagátorem autorské pohádky je bezpochyby Karel Čapek se svým dílem *Dášenka čili život štěněte* (- první vydání v roce 1933).

O tomto díle píše historik Jiří Opelík, že až *Dášeňka, potomek Iris – jeho druhé fenky, se dočkala své knihy. Měla to štěstí, že Karel Čapek právě procházel obdobím, kdy se zajímal o fotografování. K jeho vlastnostem patřilo i to, že jakmile svůj nový koníček ovládl, vyměnil ho za nějaký nový. Takže ani u fotografování nezůstal příliš dlouho a Dášeňka se narodila v pravý čas.*¹

Součástí teoretické práce jsou ilustrace a tvorba autorských pohádek, zejména jedinečných českých autorů jako Olga Hejná, Daisy Mrázková a Petr Sís, tvůrce autorské pohádky žijící v New Yorku, který autorkou pohádku vnímá jako nedílnou součást lidského života v jakékoliv formě.

Tyto teoretické výstupy mi jsou platformou pro vytvoření konceptu autorské knihy a vytvoření vlastní autorské pohádky.

V praktické části vytvářím koncept a finální podobu vlastní autorské pohádky, a to včetně vlastního textu, hlavy knihy, formy skládání knihy, ilustrací a celkového vizuálního vzhledu knihy.

¹ HOLÝ, Jiří. *Jiří Opelík o Karlu Čapkovi*. [online]. [cit 25. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/cs/casopis-ceska-literatura/ceska-literatura-v-siti/2395-jiri-opelik-o-karlu-capkovi>

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Literární žánr – autorská pohádka

1.1. Autorská pohádka jako literární pojem

Autorskou pohádku můžeme charakterizovat několika způsoby, například Jana Čeňková definuje autorskou pohádku takto: „*Jedná o umělý text s pohádkovými rysy – nejčastěji s kouzelnými prvky – určený zpravidla dětem.*“²

Další definici autorské pohádky podává Věra Vařejková: „*Autorská pohádka, námětově původní, samou svou podstatou znamená v žánrovém kontextu dynamický, proměnlivý, produktivní fenomén a jako taková je nositelkou životnosti žánru. Na rozdíl od folklorní pohádky, která ve své nejvlastnější podobě představuje vypravěčský, je od okamžiku svého vzniku literárním textem.*“³ Samotné dílo je také ovlivněno obdobím, ve kterém vzniká. Avšak především je ovlivněno individualitou autora, ten se obrací především k dětskému publiku, propojuje jeho reálný svět a fantazii – a dětská čtenářská komunita dává autorovi zpětnou vazbu, která ho v budoucí tvorbě ovlivní. (Tomuto procesu se říká cirkulární kauzalita⁴, kdy autor je ovlivněn čtenářem – např. výběr tématu, prostředí či hlavního hrdiny. A naopak autor působí na čtenáře pomocí vizuálního a textového zpracování knihy.).

Pro úplné zachycení podstaty, zde použijeme také definici z encyklopedie literárních žánrů, kde je autorská pohádka popsána jako umělý text, který je generačně mladší než lidový text. Rovněž také svůj základní kámen staví na podstatě neskutečna, avšak jsou zde více zastoupeny realistické a aktuální prvky, zejména společenské a osobnostní problémy jako například rozpad tradiční rodiny na moderní a postmoderní, odproštění od genderových rolí rodičů...apod.⁵

V současné době se o problematiku autorské pohádky zabývá Mgr. Lucie Doležalová, která charakterizuje a stručně popisuje tento literární žánr takto:

² ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks.*, str. 127

³ VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká autorská pohádka.*, str. 6

⁴ *Faktory ovlivňující psychický vývoj jedince, výběr ze známých teorií.* [online]. [cit 7. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/2-faktory-vyvoje.html>

⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*

„Autorská pohádka je svébytný autorský výtvar původně adresován dětskému recipientovi. Na rozdíl od klasické pohádky dává autorům mnohem větší volnost, autoři záměrně porušují zaběhlá pravidla klasické pohádky, inovují lidové předlohy a vytvářejí tak originální příběhy. V rámci experimentování s pohádkovým žánrem se pohádka dostává do spojitosti s jinými žánry, leckdy je velmi těžké tato díla žánrově zařadit - to platí zejména pro současné autorské výtvary.“⁶

Z těchto definic můžeme říci, že se jedná o text (primárně určený dětskému publiku), často se zdánlivým dějem, který se opírá o aktuální reálné prvky, které nesou individualitu autora, a to nejenom jeho osobnosti, ale jde i o prostředí v kterém se autor pohybuje a tvoří.

⁶ JANOŠOVÁ, Marta. *S Lucií Doležalovou nejen o autorské pohádce v minulosti a dnes, ale také o tenké hranici mezi pohádkou a fantasy příběhem...* [online] [cit 27. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.inflow.cz/s-lucii-dolezalovou-nejen-autorske-pohadce-v-minulosti-dnes-ale-take-o-tenke-hranici-mezi-pohadkou-f>

1.2. Obecný vznik a vývoj autorské pohádky

Samotný vznik autorské pohádky můžeme sledovat už v období italské renesance, přesněji u Giovanniho Francesca Straparolyho, který v Benátkách roku 1550 vydal své dílo *Líbezné noci*. V tomto díle autor pozměnil řadu pohádkových motivů tak, že zcela osobitě využil a zpracoval folklorní témata.⁷

Během 17. století se autorská pohádka přenesla i do francouzského prostředí, zejména se stala oddychovým žánrem salonu, kterým se do určité míry přizpůsobovala. Především tyto změny vedly k různým variantám folklorních motivů (byl kladen velký důraz na módní styl života, v knihách byly detailně popisovány bohaté oděvy a také byly zdůrazňovány vlastnosti a dovednosti hlavních hrdinů.). V letech 1690-1697 se ve Francii tiskly ty nejznámější tituly, jako například *Příběhy a pohádky ze starých časů s ponaučením*, známější pod názvem *Pohádky matky Husy*, které jsou v současnosti připisovány Charlesi Perraultovi (1628-1703), stejně jako *Kocour v botách*. Mezi další nejznámější pohádky této doby je *Kráska a zvíře* od Jeanne-Marie Leprince de Beaumont (1771-1780).⁸

Do 18. století tyto autorské příběhy existovaly v rovině národní kultury, a byly zařazovány do „nízké“ literatury.

Až začátkem 19. století se autorská pohádka rozšířila jako žánr, který jevil zvýšený zájem o folklor. Na této podobě literárního žánru se podílelo období romantismu. To ovlivňovalo i tehdejší podobu romantické autorské pohádky, kde se objevovalo exotické prostředí příběhu, rozervanost a někdy i tragický konec hrdiny. V autorské pohádce se také zrcadlily konkrétní problémy té doby: sociální problematika, rozvírání se sociálních nůžek mezi bohatými a chudými, rozvoj mentálního citění národa a uchopení vztahu k vlastní zemi (vlastenectví)...atd.⁹

Prvním představitelem romantické tvůrčí pohádky se řadí Wilhelm Hauff (1802-1827) se svými třemi almanachy: *Karavana* (1826), *Šejk z Alexandrie a jeho otroci* (1827) a *Hospoda ve Spessartu* (1828), které jsou zasazeny do exotického

⁷ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks.*, str. 128

⁸ Tamtéž str. 128

⁹ Tamtéž str. 129

arabského prostředí, kde hlavní hrdiny svedla náhoda, a je v nich kladen velký důraz na národ a lásku k němu.

Avšak nejznámějším autorem této doby je Hans Christian Andersen (1805-1875). Tento dánský básník, prozaik, dramatik a především pohádkář je autorem 165 pohádkových textů, svou inspiraci čerpal z lidových vyprávění, vlastních zážitků, ze sociální a společenské problematiky, morální nectnosti nebo z prostředí zvířat. Mezi jeho nejznámější pohádky patří Křesadlo (1835), Děvčátko se sirkami, Císařovy nové šaty, Ošklivé káčátko, Pohádky tisíce a jedné noci či Malá mořská víla, kde hlavní postava je zasazená do podvodního světa, hlavním tématem je sebeobětující a sebezničující láska. Tento princip lidské lásky, víry a nevinnosti se objevuje i v pohádce Sněhová královna, kde je příběh rozložen do sedmi kapitol.¹⁰

H. CH. Andersenem se nechal přímo inspirovat Oscar Wilde (1854-1900), který stejně jako on využívá ve svých dílech ironii, sarkastické poznámky a sociální problémy, avšak u Oscara Wilda se objevuje také přílišný skepticismus, proto se jeho pohádky spíše řadí pro dospělé, než pro dětský věk.¹¹

Mezi další dva významné autory patří i Alan Alexandr Milne (1882-1956) s dílem Medvídek Pú, kterého věnoval svému synovi Kryštofovi. Děj celého příběhu se odehrává v pokoji či na zahradě malého chlapce, kde medvídek Pú a jeho přátelé hračky žijí. Samotný příběh je doprovázen různými příhodami a problémy. Ty jim právě pomáhá řešit jejich kamarád Kryštůfek. Druhým autorem je Lewis Carroll (1832-1898) v tvorbě využil matematickou a snovou logiku na oživení běžných denních předmětů, především v díle Alenka v kraji divů (1865) a Za zrcadlem (1871), kde jsou obě dvě díla postavena na pravidlech společenských her, kterými jsou šachy, karty nebo kriket.¹²

¹⁰ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks.*, str. 130

¹¹ Tamtéž str. 131

¹² Tamtéž str. 132

Obdobím české a světové literatury 20. století se zabývá PhD. Jana Čenková, která ve své knize uvádí: „*Tvorba Andersena, Carrolla a Milna znamenala pro vývoj autorské pohádky zásadní zlom. Vytýčili široky okruh námětů a tvůrčích postupů, které další autoři obměňovali a rozvíjeli. Jak již bylo řečeno, ve 20. století vznikaly vedle tradičních pohádek i pohádkové příběhy spojené s hlavní postavou (tento typ získal s televizí ještě větší oblibu) a také delší pohádkové příběhy s prvky dobrodružných románů.*“¹³

Na přelomu 19. a 20. století docházelo k mnoho sociálním, politickým i geografickým změnám. Příkladem lze uvést rozpad čtyř velmocí Rakousko-Uherska, carského Ruska, německého císařství a Osmanské říše. V důsledku úmrtí mužů během první světové války došlo v populaci k přeměně věkové a genderové struktury obyvatelstva, to vedlo k přejímání práv pro ženy (například volební právo).

Na českém území vývoj autorské pohádky v této době vedl k opuštění moralistických zásad, které byly tak silně patrné u pohádek Hanse Christiana Andersena. Naopak velký důraz se kladl na rozlišení dobra a zla v tehdejší chaotickém světě, a také se v autorské pohádce mísily společenské a fantasijní prvky.¹⁴

Počátek 20. století byl ve znamení „technicko – vědecké“ revoluce, začala se uplatňovat tovární výroba a celá společnost se modernizovala – dokončovaly se železniční sítě, vyráběly se nové motocykly a automobily, a také zemědělská výroba se držela v pěstování obilovin na vysoké úrovni. I přes všechn ekonomický růst a rozvoj, byly vidět sociální rozdíly dělící lidi do diferencovanosti skupin a zadluženost sociálně slabých občanů.¹⁵

Tyto rozdíly pocítil národ během 1 světové války, která vypukla 28. července 1914, kdy Rakousko-Uhersko vyhlásilo Srbsku válku, a to po úspěšném atentátu na habsburského následovníka trůnu Františka Ferdinanda. Tento konflikt trval až do října roku 1918. Celý válečný konflikt trval přes čtyři roky, celkové ztráty se na obou stranách vyšplhaly k 10 milionům zemřelých, zanikly čtyři velmoci (Rakousko-Uhersko, Osmanská říše, německé a ruské císařství). Avšak český národ mohl „oslavovat“, neboť 28. 10. 1918 se zapsal vznik Československé republiky.¹⁶

¹³ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks.*, str. 133

¹⁴ Tamtéž str. 133

¹⁵ KVAČEK, Robert. *České dějiny II.*, str. 76

¹⁶ Tamtéž str. 96

Celkovou atmosféru konce války zdokumentovala Helena Čapková, ve své knize *Moji milí bratři*, kdy zaznamenává počáteční radost českého národa: „*Byla jsem s dětmi právě na vycházce venku, když se rozzvonily zvony. Lidé se shlukovali ve skupinkách a s pláčem radosti se objímali a líbali. A já jsem mohla sevřít do náruče své děti a říci jim: „ Je po válce a všem bude lépe.“* ¹⁷

Se vznikem samostatného Československého národa byly spjaty překážky (např.: hospodářské problémy, vytvoření nové měny, vytvoření nové vlády, kooperace se slovenským národem atd.). Všechny tyto společenské změny měli vliv zejména na formování umění a literatury.

1. 3. Česká autorská pohádka ve 20. století

Jana Čeňková ve své souborné publikaci píše a dokládá, že „*česká autorská pohádka se vyvíjela poněkud jinak. Pomineme – li moralistní produkci 19. století, vznikla česká umělecká pohádka od sedmdesátých let předminulého století.*“ ¹⁸

Za zakladatelku autorské pohádky se považuje Eliška Krásnohorská (1847-1926), jež upravila a zpracovala řadu folklorních pohádek (například *Sluníčkovy sestry*, *Láska otcovská*, *Měch a samovar* nebo *Dvojí přátelství*). V pohádkách využívá prvky z reálného života a jsou zde i moralistní motivy.

Zcela jedinečným druhem autorské pohádky se na české scéně zapsali Broučci od Jana Karafiáta (1846-1929), evangelický farář vydal knihu na vlastní náklad, a ta vyšla poprvé v roce 1876. Od svého vzniku byla několikrát revidována, přesto je nejznámějším dílem Jana Karafiáta. Kniha vypráví příběhy o malém Broučkovi a jeho rodině, celé dílo je transformováno do dětského světa a je vyprávěno velmi prostým a jednoduchým způsobem. Posлуhač pomocí příběhu poznává hodnoty a ideály křesťanského života, i když během vydání a současností uplynulo skoro 150 let, nadále Broučci patří ke klasickému fondu české literatury pro děti.¹⁹

¹⁷ ČAPKOVÁ, Helena. *Moji milí bratři.*, str. 308

¹⁸ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks.*, str. 136

¹⁹ Tamtéž str. 137

Mezi přední autory, kteří se zasloužili o rozvoj české autorské pohádky v období 20. - 30. let dvacátého století patří zejména Jiří Mahel, Jiří Wolker, Josef Čapek a také jeho bratr Karel Čapek.

Rozvoj a přeměnu tehdejší doby specifikuje Jana Čeňková: „Z vývojového hlediska je pro českou autorskou pohádku velkým přínosem období dvacátých a třicátých let 20. století. Vytvořilo se několik typů autorské pohádky, kromě pohádky se sociálními motivy byl využíván a proměňován folklor. Vznikala pohádka zvířecí, rozvíjel se i delší pohádkový příběh a seriál.“²⁰

S rozvíjejícími technologiemi bylo zcela nevyhnutelné zakomponování dětské pohádky do delších pohádkových příběhů a seriálů. Nejpodstatnějším a dodnes nejnámějším dětským „seriálem“ je Večerníček, ten byl dříve k dětskému posluchači přenášen pomocí rozhlasu, dnes ho děti mohou vidět na televizních obrazovkách. Hlavním důvodem časové prodlevy příběhu byly překvapující a rozmanité zápletky, kombinace lidové a moderní pohádky.²¹

K novým přístupům můžeme zařadit Jiřího Mahena (1882-1939), u něhož najdeme verzi moderní autorské pohádky, a to konkrétně v díle Její pohádka (1. vydání 1914, 2. vydání pod názvem Co liška vyprávěla 1922), zde využívá staré lidové motivy a začleňuje do nich nové etické významy společnosti.

Dalším druhem autorské pohádky je sociální pohádka. O tento typ pohádky v českém prostředí se zasloužil Jiří Wolker (1900-1924). Nejvíce jich vydával v letech 1921 a 1922, většina pohádkových textů byla porůznu otištěna v časopisech. Příkladem sociální pohádky je dílo O růži, která rozkvetla v deštích anebo nedokončená pohádka O zarostlém chodníku (1919). V dílech se také odráží individuální tvorba autora, jde především o vliv expresionismu a proletářské poezie. Ta poukazuje na život člověka a jeho sociální začlenění (povinnosti, práva a úkony v tehdejší společnosti). Ve většině dílech ovlivněných proletářským uměním je vidět revoluční, proletářská, kolektivní, optimistická a komunistická myšlenka.²²

²⁰ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks* (str. 137)

²¹ Tereza Hunkařová, *Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež*. [online]. [cit 8. 3. 2018]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/261127/ff_b/Bakalarska_prace_Hunkarova.pdf

²² *Proletářská poezie* [online]. [cit 18. 3. 2018]. Dostupné z:

http://literatura.topsid.com/index.php?war=proletarska_poezie

Za hlavní mezník autorské pohádky je považováno období 20. -30. let dvacátého století, kam se nezapomenutelně vepsali bratři Čapkové (Josef Čapek a Karel Čapek).

Karel Čapek přenesl do žánru autorské pohádky mnoho prvků, například zdůraznil ústní vypravování, odkryl kouzla a magii, které využil jako součást reálného světa, ve svých dílech „předstírá“ improvizaci, publikum baví vtipnými nápady a komikou (slovní i situační), míchá dohromady různé epické žánry například pověst, dobrodružnou prózu či bajku, která v širším slova smyslu ukazuje určitou myšlenku či pravidlo života, koncepčně je bajka zasazena do zvířecího světa.²³ Naopak pro pověst není primárním smyslem předání nějakého pravidla do života, ale je to záznam o nějakém příběhu (pravdivý či lidově přetvořený), jenž vznikl za účelem duševní národní obrody, snahy zachování určitého lidského ducha a toho, co se stalo. Autor povětšinou není znám. V příběhu je nesen reálný základ, naopak od pohádek (báchorek), které se odehrávají v nereálném prostředí s nadpřirozenými postavami.²⁴

Za jeho nejvíce čtené dílo je považován soubor Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek (1932), avšak Karel Čapek má ve svém životě více druhů pohádek (zvířecí, kouzelnou, novelistickou...).

²³ OTTO, J. Ottův naučný slovník. Bajka – díl třetí [online]. [cit 18. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.pdfknihy.maxzone.eu/books/OSN/otto03.pdf>

²⁴ OTTO, J. Ottův naučný slovník. Pověst – díl dvacátý [online]. [cit 18. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.pdfknihy.maxzone.eu/books/OSN/otto20.pdf>

Josef Čapek (1887 -1945) v pohádce Povídání o pejskovi a kočičce, jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech (1929) se snaží navodit živé vypravování, kdy hlavní hrdinové nejsou zvířata, ale děti, které přistupují k okolnímu světu dospělí stejně naivně jako pejsek a kočička. Josef Čapek ve svém díle používá velmi jednoduchý jazyk, právě jako dětský posluchač a čtenář.

V díle Povídání o pejskovi a kočičce se Josefu Čapkovi podařilo spojit dětskou nevinnost a bezstarostnost, v příhodách pejska a kočičky, například v kapitole Jak si pejsek s kočičkou dělali k svátku dort, se dětských čtenář dostává do lehkosti běžných povinností dospělého člověka a světa dětských her (jako je např.: pečení a zdobení „dortu“ z písku, kamínků a klacíků). Veškeré příběhy, které prožívá pejsek a kočička se dotýkají i dětského čtenáře, a to každodenně.

Ke vzniku autentických děl se vyjadřuje i Jana Čenková, která se mimo jiné zaměřuje i na tyto autory: *„Jiří Mahen, Jiří Wolker, Karel Čapek, Josef Čapek a Vladislav Vančura vytvořili během necelého dvacetiletí pohádky zcela osobité a jejich kvalitou zajistili autorské pohádky v české literatuře pro děti jedinečnou základnu a kontinuitu.“*²⁵

Dalším autorem, který se zapsal do české literatury pro děti je Josef Lada (1887-1957). Ve svém díle Pohádky naruby (1939) a Nezbedné pohádky (1946) využil klasické motivy pohádek, jež záměrně převracel, čímž přeměnil dějovou linii a pro posluchače vytvářel dějové napětí. Autorovým inspiračním zdrojem byl venkov, což je poznat i v jeho dílech (např.: Mikeš, Bubáci a hastrmani, Pohádky naruby...). Pro Josefa Ladu je také typické, že své texty doprovázel i kresbou (O chytré kmotře lišce, Mikeš a jiné).²⁶

Ve čtyřicátých letech se zapsal na pohádkovou scénu František Hrubín (1910-1971), jenž kromě psaní poezie, přeložil a upravil pohádky různých národů a tvůrců. Ve svých dílech přeměňuje folklorní adaptace, například v pohádce o Perníkové chaloupce nezanechá otec děti v lese, ale děti samy zabloudí, v pohádce O Smolíčkovi se neposlušným stal jelen se zlatými parohy a Smolíček ho zachrání. Mezi nejznámější díla Františka Hrubína patří soubor Špalíček pohádek (1960), který

²⁵ VAŘEJKOVÁ, Věra. Česká autorská pohádka., str. 7

²⁶ ČENKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks*

obsahuje upravené francouzské a německé pohádky, ale také Hrubínovy vlastní pohádky.²⁷

Okolo čtyřicátých let byla ve světě vydána pohádka Malý princ (1943) jejímž autorem byl Antoine de Saint-Exupéry. Tato autorská pohádka se zapsala do dějin moderní literatury, autor zde použil velmi těžkou kompozici předlohy, tématu a literárních prostředků (metafory, přirovnání...). Samotný příběh je určen dětskému divákovi, avšak i dospělý čtenář se v knize ztotožní se svými denními problémy.²⁸

V meziválečném období pohádka formovala estetickou a etickou úlohu, ale také se podílela na výchově k vlastenectví. Autoři se snažili vyplnit prázdné vakuum, které hrubě zasahovalo do přeměny textů ve školní výuce a snažilo se importovat na české území nacistickou ideologii. Proto se více uplatňovaly povídky z dětského života, než autorská pohádka, ta měla rázem menšinové postavení v české literatuře.²⁹

V tomto období vznikala díla jako Veselé pohádky vzhůru nohama (1947) od Jiřího Marka nebo České pohádky (1958) od Jana Drby.

Avšak v 60. letech se autorská pohádka dostala opět do popředí české literatury pro děti, a začaly vznikat nové kreativní a rozmanité podoby autorské pohádky, což vedlo k neustálým otázkám ohledně formulace žánrového vymezení. Do tohoto období patří řada významných spisovatelských osobností: Jan Drda, Jan Werich, Eduard Petiška, Zuzana Nováková, Václav Čtvrtek, Miloš Macourek, Alena Vostrá, Hermína Franková, Daisy Mrázková, Ludvík Aškenazy, Olga Hejnová, Z. K. Slabý a další.

Naprosto jedinečným autorem nejenom literárních dějin byl Jiří Trnka (1912 – 1969), byl výtvarníkem, ilustrátorem, spisovatelem, sochařem, scénáristou, loutkařem a ještě mnohých jiných profesí. Za jeho největší přínos do dětské literatury je uváděna pro děti autorská kniha Zahrada (1962). Jedná se o příběhy pěti kluků, kteří otevřou starou rozvrzanou branku a vstoupí do krásné zahrady, ta však skrývá mnohá tajemství.³⁰

²⁷ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks*

²⁸ RICHTER, Luděk. *Co skrývá text*

²⁹ VAŘEJKOVÁ, Věra. Česká autorská pohádka

³⁰ Jiří Trnka. [online] [cit. 7. 3. 2018]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jiří_Trnka#cite_note-2

Jeho výtvarné pojetí samotné knihy je velmi dobře graficky provedeno, pro dětského čtenáře zcela jasné, přičemž autor dokáže pomocí barev a lineární kresby vytvořit zcela dokonalé prostředí s prvky tajemna.

Zcela osobitý typ pohádky vytvořil Jan Werich (1905-1980), ve svých dílech se nebál používat současný neknižní jazyk, přestože využíval tradiční folklorní pohádky (pohádka Rozum a štěstí, pohádka Král měl tři syny...). Ve svém díle Fimfárum (první necenzurované vydání 1960, poté v roce 1968 a v roce 1997) intelektuálně glosuje a humorně komentuje detaily z děje, ten je rozložen do několika pohádkových cyklů.

K dalším autorům, kteří využívali ve své tvorbě cykly, je řazen Václav Čtvrtek (1911-1976), napsal řadu pohádek právě pro televizní Večerníčky. Nejznámějším cyklem Večerníčků se dodnes stává dílo Rumcajs (1970). Hlavní hrdina loupežník Rumcajs i se svou rodinou je zasazen do přesné lokalizace (okolí Jičína, do lesa Řáholce...atd.). Autor zde jasně odlišil postavy na dobré a zlé, hloupé a vtipné, a také oživil přírodu a poukázal na vztah člověka k ní. Václav Čtvrtek do svých děl Rumcajs (1970) a O Česílkovi (1970) vnáší postupy pověsti, čímž vytváří nezapomenutelný příběh, který zůstává v povědomí každého čtenáře.³¹

Naopak určitým protipólem tvorby Václava Čtvrta, z hlediska využití literárního žánru pověsti - reálné lokalizace příběhů, je Miloš Macourek (1926 – 2002), jehož tvorba dostala pojmenování „iluzivní folklor“, zejména jeho pohádkové soubory. Nejznámějším pohádkovým útvarem se stalo dílo Mach a Šebestová (1981). Část děje je zasazena do reálného světa dětí (do školy, do vyučování, do domova...) a druhá část je vedena do světa dětské fantazie a dětských přání, která jsou splněna pomocí kouzelného sluchátka. Autor zde jazykově využívá běžná rčení, proto je celé dílo přiblíženo nejen k dětskému čtenáři. Mach a Šebestová se dostali do dětského povědomí podobně jako Rumcajs od Václava Čtvrta, a to prostřednictvím televizních večerníčků, kde na zpracování díla mají velkou zásluhu výtvarníci (např. Adolf Born) a vypravěči (např. Jiřina Bohdalová).³²

³¹ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks*

³² VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká autorská pohádka*

Autorská pohádka se postupem času vyvíjela, přetvářela a měnila, stejně jako české prostředí a literární scéna pro děti. Ta prošla po 17. listopadu 1989 velmi významnou přeměnou.

V devadesátých letech se autorská pohádka zcela přetvořila, zde nenalezneme ani klasické pohádky (tvorba 20. - 30. let – Karel Čapek, Jiří Mahen) nebo hodnotné texty (tvorba z 60. let – Václav Čtvrtek, Miloš Macourek). Česká autorská pohádka se rozštěpila na dva tábory. Jeden tábor autorské pohádky byl určen pro ty úplně nejmenší čtenáře, to také odpovídalo jazykovým výrazům, kdy text byl napsán zcela jasně a stručně. Naopak druhý tábor autorské pohádky zahrnoval náročné složené sémantické texty, které byly adresovány pro čtenáře staršího školního věku či dospělé.³³

Mezi nezapomenutelného hrdinu spousty dětských srdcí se v 90. letech stal Krtek se svými příběhy, jejímž autorem je Zdeněk Miler (1921 - 2011). Tento motiv pak rozšířila spousta autorů (např.: Krtek a orel od Hany Dorskilové). Dalším autorem, který psal pro malé čtenáře, byl už zmiňovaný Miloš Macourek, který napsal televizní cykly o opičce Žofce a rozšířil příběhy dvou školáků, Macha a Šebestové.³⁴

Tato doba přinesla do světa literatury pro děti zcela nové nekonvenční možnosti a různá překvapení, přesně takovým překvapením byla kniha Tatínku, ta se ti povedla od Zdeňka Svěráka (1936 - doposud), kterého řadíme do prvního tábora dětské literatury v 90. letech. V knize se jedná o smyšlený humorný příběh, v němž děti chtějí po tatínkovi, aby pohádky nečetl, nýbrž vymýšlel a později je vyprávěl. Zde si hlavní hrdina uvědomí, že pohádky jsou nejenom vláhou pro dětskou duši, ale i pro uvadající fantazii dospělého vypravěče.³⁵

Naopak do druhého tábora české literatury pro děti přispěli Jan Skácel, Ludmila Klukanová, Alexandr Kliment nebo Karel Šiktanc. Právě Karel Šiktanc (1928 – doposud) ve svém díle Královské pohádky (1991) spojil tradice kouzelné pohádky (král, královna...) se závažnými sociálními problémy (např.: rozdílnost sociálního postavení ve společnosti, rozdílnost genderových a sociálních rolí...atd.). I přestože dějová linka se odehrává mimo náš prostor a čas, je stále spjatá s problematikou současného života, hlavní hrdina (král) převážně neuposlechne rady moudrých a

³³ VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká autorská pohádka*, str. 12

³⁴ Tamtéž str. 13

³⁵ VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká autorská pohádka*, str. 13

jeho špatné rozhodnutí těžce postihne celou zemi. Avšak touha po spravedlnosti a naděje dobře prosvětluje i ty nejchmurnější okamžiky v ději pohádky. Samotné rozhodování nad společenskými problémy v knize předpokládají vnímavé a přemýšlivé čtenáře.³⁶

³⁶ ŠIKTANC, Karel. Královské pohádky

2 Karel Čapek a jeho tvorba ve 20-30. letech 20. století

Za „otce“, nebo za muže, který ukázal nový směr v autorské pohádce, je považován Karel Čapek, který tvořil zejména ve 20. - 30. letech minulého století. Ve svých dílech projevuje nejenom atmosféru oné doby, ale také poukazuje na hrozbu německého politického režimu, který nakonec změnil chod celé české historie.

2. 1 Životní data

Karel Čapek se narodil 9. ledna 1890 v Malých Svatoňovicích. Jeho otec byl vesnický lékař MUDr. Antonín Čapek, pocházel z rolnické rodiny, matka Božena Čapková (rozená Novotná) se doma starala o své další dvě děti Helenu, narozenou 1886 a Josefa, narozeného 1887.³⁷

Po pár dnech od narození Karla Čapka se celá rodina přestěhovala do Úpice, malého městečka v Krkonošském podhůří. Zde se snažil MUDr. Antonín Čapek o lepší životní podmínky pro proletářské rodiny. Vedl různé sociologické, lékařské či politické přednášky, zejména o kulturních a národních tradicích. Tato starost o druhé se také otiskla do osobnosti jeho syna Karla.³⁸

Karel Čapek absolvoval základní školu v Úpici, poté přestoupil na Gymnázium v Hradci Králové, kde mu ve 14 letech byly prvně otištěny verše v moravském časopise. V roce 1907 v rodině Čapkových dochází k velkému zlomu v jejich životě, neboť jejich otec (Antonín Čapek) onemocněl, a tak se celá rodina stěhuje do Prahy (viz obr. 1), kde Karel Čapek dokončuje své vzdělání na pražském Akademickém gymnáziu.³⁹

Pro Karla Čapka se Praha stává otevřenou bránou jeho tvorby, mezi lety 1907 – 1918 mapuje oblasti umění, kultury a literatury, tyto spisy jsou poté vydány v roce 1984 (O umění a kultuře I.).

Do tohoto období můžeme zařadit i samotná studia na filozofické fakultě Karlovy university, kdy závěrem jeho úsilí byla doktorandská disertační práce, která

³⁷ BURIÁNEK, František. *Odkazy pokrokových osobností naší minulosti – Karel Čapek*

³⁸ Tamtéž str. 18

³⁹ BURIÁNEK, František. *Karel Čapek.*, str. 22

doposud bohužel nebyla publikována. Naopak časopisy Lidové noviny, Národní obzor, Moravskoslezská revue, Národní listy, Umělecký měsíčník, Česká revue a mnoho dalších se zasloužily o viditelnost umělecké literární tvorby Karla Čapka.⁴⁰

Publicita Karla Čapka, a také jeho bratra, v pražském kulturním prostředí rostla. V roce 1910 odchází Karel Čapek do Berlína, kde studuje na filozofické fakultě University Friedricha Wilhelma. Tohoto roku na podzim opouští Prahu také Josef Čapek, avšak Josef odjíždí do Paříže, odkud přichází nejsilnější podněty k rozvoji moderního výtvarného umění.⁴¹

O pár měsíců později odjíždí Karel Čapek do Paříže za bratrem, kde umělecký svět, výstavy a samozřejmě také literatura dávají oběma bratrům mnoho podnětů k rozhledu v moderním umění. Zde se setkali s různými výtvarnými uměleckými směry, které zasahovaly i do literatury (postimpresionismus, kubismus, futurismus...).

Po studijním volnu v Paříži se Karel Čapek vrací zpět do Prahy, kde využíval své nabyté dojmy a získané zkušenosti z Paříže, avšak první světová válka problémy moderního světa dostala do pozadí. Pro Karla Čapka byla válka zlomová, zatímco všichni mladí muži byli odváděni na frontu, Karel Čapek kvůli svému onemocnění obratlových kloubů v páteři zůstal v Praze. I ač nebyl Karel Čapek odveden, potýkal se s finančním, až existenčním nedostatkem prostředků, neboť ho nikdo nechtěl zaměstnat. Nakonec vystudovaný doktor filozofie přijal místo vychovatele syna hraběte Vladimíra Lažanského v Chyších na karlovarském kraji, kde působil roku 1917.⁴²

Ještě před skončením 1. světové války (22. 10. 1917) nastoupil jako novinář v redakci Národních listů, kde sepisoval statě o významných dílech (například Neumannova sbírka Nové zpěvy). V létě 1920 se seznamuje s Olgou Scheinpflugovou, se kterou se o patnáct let později ožení. O rok později vystupuje Karel Čapek z redakce Národních listů společně s dalšími sedmi redaktory. Tímto činem protestuje proti vyloučení svého bratra Josefa Čapka z redakce Národních listů, a zároveň proti politickému směřování redakce, kterou Karel Čapek chápal jako zaměřenou proti Tomáši Garrigue Masarykovi.⁴³

⁴⁰ BURIÁNEK, František. *Karel Čapek.*, str. 39

⁴¹ Tamtéž str. 59

⁴² Tamtéž str. 93

⁴³ *Karel Čapek.* [online] [cit. 25. 2. 2018]. Dostupné z: <http://karel-capek.datafi.cz/karel-capek-zivotopis/>

Po odchodu z Národních listů, nastoupil Karel Čapek do pražské redakce brněnských Lidových novin, jejímž šéfredaktorem byl Arnošt Heinrich, jehož si Karel Čapek velmi vážil a stal se mu vzorem pro tvrdou práci novinářiny. V Lidových novinách se věnoval reportážím z policejní razie, článkům zaměřujícím se na politickou situaci u nás i ve světě (zejména zaměřeným na nacionalismus), článkům zachycujícím kritiku ženské mody, sloupkům o rybolovu, kočce či sněhu a podobně. Zde se setkal s řadou umělců například Karlem Poláčkem či Eduardem Bassem, ti se mu stali přáteli na celý jeho život.⁴⁴

V nově vytvořené Československé republice se Karlu Čapkovi vedlo dobře, avšak stále viděl sociálně existenční rozdíl mezi bohatými a chudými. Roku 1923 se také poprvé setkal s představitelem, který se za samostatný Československý národ značně zasloužil – Tomáš Garrigue Masaryk. Tento muž (nejenom) Karla Čapka velice zaujal, a tak vzniklo souborné vydání Hovory s T. G. Masarykem, které Karel Čapek píše v letech 1929 – 1935 (viz obr. 3).⁴⁵

Ve svých dílech se Karel Čapek ponořuje do celé osobnosti literární postavy - do jejích pocitů, zkušeností či psychiky, proto je literární tvorba Karla Čapka tak pohlcující a pro čtenáře lehce pochopitelná.

Na přelomu 20. a 30. let ukazuje Karel Čapek své obavy z nastupujícího fašismu v Německu. Vyjádřil je ve svých bajkách jako například Diktátor, či Vůdce. Tyto historické okolnosti vedly Karla Čapka ke sblížení kulturní a politické levice, kde se aktivně angažoval v protifašistickém odboji. V článku *Národ nás nepotřebuje*, odhalil své motivy: *„Nebudu se představovat; doufám, že jsem českému jménu ve světě ostudu neudělal – poprvé v životě se toho dovolávám. Nejsem bolševik ani marxista; nemám osobních pohnutek k nějaké něžnosti vůči kulturní levici, která mne před nějakým rokem div nevyobcovala z literatury; po léta neslyším z té strany mnoho jiného, než že jsem pravičák, maloměšťák, státotvorník a kdeco. To tedy je jasné. Ale pokud dýchám, nepřipustím, aby někdo vyhazoval z národa dejme tomu S. K. Neumanna, který je komunista (...). A nikdo nebude vyhazovat z národa básníka Nezvala, který je komunista, ale který udělal z našeho jazyka nebe plné housliček a melodie; který idiot bude brát národní řeči hudbou Nezvalovou? A dál, dál, dál: tak tedy český národ nepotřebuje Karla Tomana, nejčestějšího z básníků? Nepotřebuje písmáka Vančuru, jenž svůj jazyk váží až ze středověku? Nepotřebujeme Šrámka a Horu a Seiferta, nepotřebujeme Šaldu – prosím vás, koho to potom vlastně český*

⁴⁴ BURIÁNEK, František. *Karel Čapek.*, str. 100

⁴⁵ BURIÁNEK, František. *Karel Čapek.*, str. 237

národ potřebuje? Ano, i to jste už řekli: stačí mu prý mrtví spisovatelé. Máte to pohodlné; ti mrtví už nemohou soudit živé; Havlíček už se neožene proti velkohubým vlastencům, Neruda už nebude mluvit o chudých lidech a dělnických batalijónech, Svatopluk Čech už nebude hájit svůj velkodušný, světový liberalism a tak dále; máte to opravdu pohodlné. Patrně bude nutno i mrtvé básníky chránit před tím, aby byli zataženi do party, ve které by se sotva cítili doma.“⁴⁶

Z tohoto odstavce vidíme podněty Karla Čapka udržet literární velikány stále v společenském dějství tehdejší doby, a to i přes hrozbu různých sankcí ze strany tehdejšího politického režimu.

Podle mého názoru, právě tato obětavost a rozhodnost postavit se za kolegu, za český národ, vedly právě další generace uchovat si osobnost Karla Čapka v paměti.

Dalším osobním zlomem Karla Čapka byla událost, která se nás jako národa dotkla nejvíce, byla to Mnichovská dohoda, kdy 28. 9 1938 si čtyři velmoci (Velká Británie, Francie, Německo a Itálie) rozdělily území Československého státu, přičemž tento akt byl uskutečněn bez účasti Československa. Samotné přijetí tohoto činu prezidentem Edvardem Benešem rozvrátilo nejenom národ, ale také život a vnitřní svět Karla Čapka.

O těchto událostech píše František Buriánek v knize Karel Čapek, kde uvádí, jak celou situaci vnímal sám spisovatel: *„Karel Čapek, takto tragicky otřesený, musel ještě navíc číst v tisku stále pomluvy, nesoudná i nestoudná obvinění, jako by on byl příčinou této katastrofy. Nestačilo trpké zklamání z víry v západní svět, ve spojení a smlouvy, v hodnoty humanity a demokracie, jejichž byl propagátorem.“*⁴⁷

Po podepsání Mnichovské dohody roku 1938, se Karlu Čapkovi zhroutil svět, tuto událost chápal jako osobní tragédii. Při odklizení škod po bouři Karel Čapek onemocněl lehkou chřipkou, jeho stav se poté zkomplikoval zánětem ledvin a zápallem plic. Dne 25. 12. 1938 Karel Čapek podlehl své nemoci, pár měsíců před naplánovaným zatčením gestapem. Jeho ostatky nalezneme na Vyšehradském hřbitově v Praze (viz obr. 4).⁴⁸

Ohledně života Karla Čapka můžeme říci, že jakýkoliv svůj pobyt, zkušenost či zážitek literárně zhodnotil ve své tvorbě (např.: život vychovatele na zámku...atd.).

⁴⁶ BURIÁNEK, František. *Karel Čapek.*, str. 255

⁴⁷ BURIÁNEK, František. *Karel Čapek.*, str. 309

⁴⁸ *Karel Čapek.* [online]. [cit 7.3 2018] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_%C4%8Capek

2.2 Dílo Dášeňka

Ve svých dílech využívá životních příběhů své doby a prostředí (lidskost, humanismus, humornost, bázlivost z moderních technických objevů – ale také poukazuje na posílení tradičních rodinných hodnot). V některých dílech se také do hlavních postav otiskují vlastnosti jeho otce, matky či babičky.

Zatímco většina autorů píšící literaturu pro děti (pohádky) zařazuje do příběhu tzv. pohádkové reálie, to jsou například kouzelné předměty, zaklínadla, neřešitelné úkoly, nadpřirozené postavy, antropomorfované či kreslené postavy, povětšinou příběh zabývající se vítězstvím dobra nad zlem....atd.⁴⁹

Karel Čapek ke znalosti pohádkových reálií, využívá ve svých knihách tzv. civilní reálie, které se pak odrážejí ve vývoji české moderní pohádky. Ta poté komponuje zmínky na různé historické i současné reálie.

Celkové působení literárního obsahu reflektuje Luděk Richter v knize *Co je v pohádce*, reflektuje zde působení knihy na čtenáře: *„Tak jako často v humanitních oborech, souvisejících s lidskou psychikou a v umění zvláště, nejde ani u významů pohádky a jejích dílčích částí o exaktně dokazatelné jevy, nýbrž o asociální spojitosti, ustálené vazby a zakořeněné představy lidské psychiky, fungující už dále jako metaforické konstanty či symbolicko-alegorické obrazy. V konečné etapě jde o výsledné zobrazení představivosti a myšlení čtenáře, který má v myšlení ustálené různé archetypální obrazy, tyto archetypální obrazy ve většině jsou konvenčně ustálené ve společnosti, kdy slouží jako umělecký doplněk a nese principy poznávání věta a zejména člověka.“*⁵⁰

Veškerá tvorba Karla Čapka nese osobitý náboj jeho života, především to byla láska ke zvířatům, kterou sdílela celá rodina Čapkových (viz obr. 6). Tato náklonnost, obliba a zápal pro čistotu ducha zvířat se otiskly do nejznámějšího díla pro děti, je jím dětská knížka Dášeňka.

⁴⁹ MOCNÁ, Dagmar; PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů.*, str. 473

⁵⁰ RICHTER, Luděk. *Co je v pohádce (pohádkové reálie).*, str. 5

Celý děj je zasazen do domu rodiny Čapkových. V příběhu je popsán život a růst malého štěněte Dášenky. Autor na 93 stranách poodkrývá nezbedné stránky štěněte a popisuje veškeré jeho „lumpárny“, které štěně provádí své mamince Iris a svému pánovi, Karlu Čapkovi (viz obr. 7,8,9,10), kromě popisu jak Dášeňka malé štěně foxteriéra roste, najdeme v knize pohádky na dobrou noc pro samotnou Dášeňku (jsou to například: Pohádka o psím ocásku, Proč teriéři hrabou, O lidech...atd.). Tento text je primárně určen dětem, avšak i dospělý čtenář si připomene kouzla svého dětství.

Dětská knížka Dášeňka se dočkala hned několika překladů do angličtiny, němčiny, polštiny, norštiny, maďarštiny, srbštiny i japonštiny atd. (viz obr. 11 a 12). Po veškerém výčtu překladů do jiného jazyka, můžeme říci, že dětská pohádková knížka Dášeňka je celosvětově známá.

Kapitola přehledu vydání autorské knihy Dášeňky

2.3.1 Vydání 1. (1933)

Knížka během svého vydání byla velmi úspěšná. Ještě v roce 1933 byla hned přeložena do anglického jazyka a o rok později byla přeložena i do němčiny. O první výtisky se zasloužil nakladatel František Borový, který vydal prvních čtrnáct vydání.

2.3.2 Vydání 2. (1935)

O dva roky později byla dětská knížka Dášeňka znovu vydána (viz obrázek č. 13), tyto výtisky se počítaly jako šestý a sedmý tisíc. Kniha měla 93 stran, z čehož byla i obrázková příloha, kterou vytvořil sám Karel Čapek. Grafickou úpravu a obálku vytvořil Karel Teige. Knihu vytiskla Akciová moravská knihtiskárna Polygrafie v Brně.

2.3.3 Vydání 4. (1936)

I přes vysoký počet vydaných výtisků bylo vydáno čtvrté vydání Dášeňky (viz obrázek č. 14). To mělo stejný vizuální vzhled a údaje jako vydání předchozí.

2.3.4 Vydání 7. (1938)

Pět let od prvního vydání bylo uskutečněno sedmé vydání, v roce 1938 (viz obrázek č. 15), kdy bylo vydáno už okolo 11 tisíců výtisků. V tomto roce také knížka Dášeňka změnila vizuální vzhled knižního přebalu.

2.3.5 Vydání 9.

Deváté vydání bylo uskutečněno téhož roku (1938) a vydavatelství navýšilo o dva tisíce výtisků (na 13 tisíc).

V roce 1939 se stal příběh Dášenky, součástí díla Měl jsem psa a kočku (viz obrázek č. 16), kterou ilustroval Karel Čapek společně se svým starším bratrem Josefem Čapkem.

2.3.6 Vydání 10.

Desáté vydání bylo vydáno v roce 1940, kdy se knižní obálka navrátila k původní formě od Karla Teigehe. Od prvního vydání do tohoto vydání se vydalo 14 tisíc výtisků v českém jazyce.

2.3.7 Vydání 14.

Po válce v roce 1946 byla Dášeňka vydána čtrnáctkrát, a jejích výtisků bylo již k dvaceti tisícům.

2.3.8 Vydání 15.

Patnácté vydání bylo vydáno v roce 1955, kdy knižní obálka byla změněná a vytvořená Zdeňkem Seydelem (viz obrázek č. 17), ten použil písmo Garamond a celou knihu dal do jiné podoby (barevné ilustrace a barevná ilustrace předsádky). Bylo vydáno 40 000 výtisků. Kniha má 86 stran.

2.3.9 Vydání 16. (1958)

Šestnácté vydání bylo vydáno o tři roky později. Tehdy knížka Dášeňka změnila úplně svůj vizuální vzhled (viz obrázek č. 18). Veškerou grafickou úpravu knihy (obálka knihy, předsádka...) vytvořila Olga Pavalová. Kniha obsahuje 109 kreseb a 28 stran obrázkové přílohy. Bylo vydáno 38 000 výtisků. Knihu vydalo Státní nakladatelství dětské knihy.

2.3.10 Vydání 17.

Sedmnácté vydání bylo vydáno v roce 1961. Kde Státní nakladatelství dětské knihy v Praze učinilo druhé vydání, tentokrát bylo uskutečněno na 45 tisíc výtisků.

2.3.11 Vydání 18.

Osmnácté vydání vydalo SNDP v roce 1966. Tentokrát ilustrátorka Olga Pavalová předělala knižní obálku a předsádky knihy (viz obrázek č. 19). Bylo vytvořeno 50 000 výtisků.

2.3.12 Vydání 19.

Devatenácté vydání knihy bylo vydáno v roce 1970, a to jako 2 vydání knihy Dášeňka Československým nakladatelstvím, které vytiskly hned 100 tisíc výtisků.

2.3.13 Vydání 20.

O rok později bylo vydáno dvacáté vydání, které bylo vydáno společně s devatenáctým vydáním, takže v nakladatelství Albatros bylo vedeno jako dvacáté vydání, ale ve skutečnosti to bylo 19. vydání. Předsádka a vazba byla vytvořena Olgou Pavalovou.

Dvacáté vydání bylo vydáno v roce 1976, kdy nakladatelství Albatros (5. vydání) vydalo 75 000 výtisků. Také dvacáté vydání bylo vydáno v nakladatelství Československý spisovatel (3. Vydání, rok 1980), byla změněná titulní strana.

Veškerou typografii vytvořil Oldřich Hlavsa. Knížka má celoplátěnou vazbu s přebalem (viz obrázek 20), a je o rozsahu 105 stran.

2.3.14 Vydání 21.

Dvacáté první vydání uskutečněno v roce 1982 nakladatelstvím Albatros (6. vydání), kdy bylo vydáno 70 000 výtisků. Grafickou úpravu vytvořila Olga Pavlová. Kniha má 50 stran a 28 stran činí obrázkové přílohy.

2.3.15 Vydání 22.

Dvacáté druhé vydání (7. vydání v Albatrosu) bylo v roce 1988, tehdy bylo vydáno 150 000 výtisků, k němuž pak ještě nakladatelství vydalo 35 000 dotisků.

Po roce 1989 si dílo Karla Čapka Dášenska čili život štěněte přebírala veškerá česká nakladatelství.

2.3.16 Vydání 23 (1994)

Bylo to 8. vydání v Albatrosu. Grafická byla upravena barevně (viz obrázek č. 21).

2.3.17 Vydání 24. (1999)

24. vydání bylo vydáno v Ottově nakladatelství. Kniha Dášenska změnila od základu podobu knižní obálky. Ilustrátor zkombinoval kresby Karla Čapka a jeho fotografie, celé je to laděno do teplejších barev (viz obrázek č. 22).

Téhož roku (1999) vydalo nakladatelství Amulet své 1. vydání knížky Dášenska. Kdy knižní obálka byla kombinací fotografie štěněte Dášenky a písma (viz obrázek č. 23)

2.3.18 Vydání 26

K 26. vydání došlo v roce 2000, nakladatelstvím Levné knihy v Praze. Titulní strana využívá fotografickou dokumentaci, kterou vytvořil Karel Čapek. (viz obrázek č. 24)

2.3.19 Vydání 27

27. vydání bylo uskutečněno v roce 2001, nakladatelstvím Amulet (2. vydání). Na titulní straně je vyobrazena fena foxteriéra.

2.3.20 Vydání 28

K 28. vydání došlo v knižním klubu v Praze, v roce 2004

2.3.21 Vydání 29

29. vydání bylo uskutečněno v roce 2009, nakladatelství Knižní expres, Ostrava (viz obrázek č. 25). Kniha má 89 stran i s ilustracemi.

2.3.22 Vydání s různými formy obálek

V roce 2009 se knížka Dášeňka dočkala překladu do anglického jazyka a to formou zábavné angličtiny (překladatel Darren Baker, úprava textů Eva Kuchařová). Knižní obálka (viz obrázek č. 26).

Další vydání s jinou knižní obálkou proběhlo v roce 2009, knihu vydalo nakladatelství Levní knihy Praha (viz obrázek č. 27).

Úplné přeměny se Dášeňce dostalo v roce 2011, kdy Jana Semelková postavila podle příběhu Karla Čapka leporelo Dášenska. To bylo určeno pro ty nejmenší (velikost 10x11cm). Prvním obrázkem na leporelu je kresba Dášanky od Karla Čapka (viz obrázek č. 28).

Další nový „kabát“ dostala Dášeňka v roce 2012 v nakladatelství Československý spisovatel, u kterého to bylo již páté vydání (viz obrázek č. 29). Sazbu a obálku vytvořil Milan Sládek.

V roce 2013 vydalo nakladatelství Egmont leporelo Dášanky, grafickou úpravu vytvořila Jana Semelková. Na leporelo byly použity kartonové listy, leporelo bylo sestaveno z 12 listů (viz obrázek č. 30).

O rok později (2014) byla vydána knížka Dášeňka na Městském úřadu Prahy 10, vydalo jí nakladatelství BigAge. Kniha má rozměry 21cm, ke knize je přidán jeden list vystřihovánek a veškeré výtisky jsou neprodejně. Kniha je brožovaná (viz obrázek č. 31).

V roce 2014 nakladatelství Albatros vydalo své deváté vydání knížky Dášeňka (viz obrázek č. 32). Jedná se o vázanou knihu s pevnou vazbou o 88 stránkách s 30 stránkami ilustrací.

K poslednímu vydání došlo v roce 2017 v nakladatelství Albatros (10. vydání) v Praze (viz obrázek č. 33). Toto vydání bylo stejně jako spousty jiných knih publikováno pod záštitou firmy Albert.

Podle Databáze knih z Národní knihovny v Praze, můžeme říci, že od roku 1933 až do roku 1988, byly vedeny a zveřejnovány záznamy o knize a jejím vydání, a jejich celkový soupis v knižní podobě v českém jazyce činí 732 000 výtisků, kdy konečné číslo je ve skutečnosti určitě mnohonásobně větší, a to z důvodu překladů knihy do různých jazyků a v neposlední řadě díky rozvoji digitálních technologií.

Dle mého názoru dětská knížka Dášeňka od Karla Čapka se zapsala nejenom do srdcí dětských čtenářů, ale i do srdcí rodičů, kteří tuto knihu dětem čtou. Celý příběh je velmi citlivě a čistě zpracován, v knížce se objevují vlastnosti, které jsou dětem blízké (například: zvědavost, hravost, jazyková čistota...), a proto se tato kniha bude neustále vydávat a objevovat na pultech knihkupectví i v rodinných knihovnách.

3 Obecný přehled současných představitelů autorské pohádky

Po komplexním shrnutí vzniku a vývoje autorské pohádky se dostáváme do období konce 20. století a začátku 21. století, kdy za zmínku stojí hned několik autorů. Mezi významné současné autory jsou řazeni např. Olga Hejná, Daisy Mrázková či Petr Sís, kterého jsem si vybrala, právě pro jeho nádherně zpracované ilustrace, které připomínají magické labyrinty. Tento stále žijící autor je řazen mezi přední světové autory píšící pro děti.

Ve výkladovém slovníku nalezneme definici autora jako původce díla, který „*může vytvořit celé dílo, může svou představu uměleckého tvaru a myšlenky díla realizovat technicky v materiálech grafiky, malířství, sochařství sám.*“ Autor může také část práce postoupit svým žákům, či jinému autorovi (malíři, grafikovi, sochaři).⁵¹

Z toho vyplývá, že autorovi jako tvůrci svého díla (objektu, který je ve vnímatelné podobě) se automaticky připisuje autorství díla. Toto autorství nezaniká, ani zničením objektu. Souhrnně české autorské právo je založeno spíše na zásadě neformálnosti vzniku a trvání autorského práva.⁵²

Proto, pokud dá autor souhlas pro užívání svého díla, a získá tak vlastnictví, stejně i vlastník či majitel není povinován dílo udržovat a chránit před zničením. I když z morálního a užívajícího hlediska by se měl k věci chovat co nejlépe.

Samotná definice knihy podle Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO) je následující, jedná se o: „*neperiodickou publikaci nejméně o 49 stránkách. Je tištěným dílem, na němž se podílí autor, nakladatel, tiskař, knihvazač, knižní úpravce, popřípadě i ilustrátor. Kniha má vazbu, případně přebal, předsádku, patitul, textovou část (hlavní text, rejstříky, vysvětlivky, obsah apod.), často i část ilustrační.*“⁵³

⁵¹ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník Autor (malířství, sochařství, grafika)*., str. 36

⁵² Daněk a partners. *Vznik autorského práva* [online] [cit 1. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.autorske-pravo.info/vznik-autorskeho-prava>

⁵³ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník. Kniha (malířství, sochařství, grafika)*., str. 172

Na autorské knize (výtvoru) se může podílet hned několik tvůrců, například to může být souhrnné dílo spisovatele, ilustrátora a typografa, nebo se na celé kreativní a realistické tvorbě podílí pouze jeden člověk (autor). Na začátku 20. století byl takovým autorem Dard Hunter (1883-1966) (viz obr. 34), jeho tvorba byla velmi individualistická, neboť v tehdejší době šel autor opačnou cestou než většina autorů té doby, jež oslavovala pokrok průmyslu, rozvoj tiskařských technologií a podobně. Tvorba Darda Huntera je velmi osobitá a autentická, autor se zabývá knihou od počátku její existence. Na cestách po Evropě i Asii nasbíral mnoho zkušeností, ty mu pak sloužily v jeho tvorbě – užil tradiční metody na výrobu ručního papíru, navrhl, odlil a vytiskl na vlastní papír své písmo, poté svou knihu svázal a publikoval (viz obr. 35, 36, 37). V tomto případě můžeme říci, že se jedná o práci jednoho člověka.⁵⁴

I v současné době je originální tvorba jednotlivce oceňovaná, avšak tradiční využívání přírodních produktů, čistota práce a barevné uchopení tématu a promítnutí své osobnosti do díla je rozvojem digitálních a rozvojem průmyslových technologií a stojů potlačována. Neboť snaha emocionálně změnit kognitivní (sociální, politické...) prožívání čtenáře (individu), jeho potřeby, hodnoty, postoje a společenské vztahy je podle mého názoru podstatou veškeré tvorby a osobností autorské knihy jako takové.

S autorskou knihou se můžeme setkat v různé podobě. Kniha může mít různý velikostní formát, různou vizuální podobu, autor může použít různé sklady knihy, anebo to může být kniha jako objekt.⁵⁵

Knihu jako objekt je jedním z hlavních motivů umění z konce 20. století, v zásadě odráží přelom technologických možností, kdy se setkáváme s rozvinutou technologií tou je například počítač, který dokáže udržet nespočet paměťových a sdělovacích informací a má možnost přeměny a využití alfanumerických znaků. V tomto způsobu překonává knihu jako paměťový prostředek. Naopak kniha jako objekt navazuje na knihu před objevením knihtisku (svitek, tora, kodex...atd.).

⁵⁴ BAKER, Cathleen A. *Papermaking*. [online]. [cit. 2018-03-7] Dostupné z: <http://www.dardhunter.com/papermaking.htm>

⁵⁵ Ambrose Gavin, Harris Paul. *Grafický design, Tisk a dokončovací práce*.

V knize jako objekt se odráží motivy času, dějin, paměti, vzpomínek, konečnost lidského života i osobitá stránka autora.⁵⁶

Mezi přední autory, kteří zpracovávají téma, kniha jako objekt, se řadí Valerie Buess, narodila se ve Švýcarsku, v současné době žije v Německu. Tato autorka pracuje především na trojrozměrných a dvourozměrných objektech, které připomínají podmořské světy (mořské ježky, korálové útesy, řasy, mořská řepa...) (viz obr. 38). Do materiálů zařazuje recyklovaný papír, zejména pak knihy. Její práce je známa po celé Evropě a USA.⁵⁷

Další autorkou tvořící knihy jako objekty je Sun Young Kang, která kombinuje různé materiály, avšak jejím primárním materiálem je papír. Ve své autorské knize *Memories Unfolded* (viz obr. 39) kombinuje tento materiál s papírem nižší gramáže, to poté utváří průstupné světelné rámy. Kniha je vytvořena formou leporela.⁵⁸

Na našem území reprezentuje autorskou knihu hned několik tvůrců, nejvýznamnější autorkou je Julie Kačerovská (4. 5. 1985), která svou tvorbou zaujala a hned získala jednu z pěti cen ABoT. Ve svém díle *Krajina papíru* využívá nových výtvarných a především technologických pokroků, můžeme zde vidět kombinaci čistoty obvodu a zároveň reliéfní ořízku na celé horní ploše knihy (viz obr. 40), kde se odehrává veškerý obsahový děj. Sama autorka si je vědoma významu digitálních medií, kdy pokrokem technologie, mohla tuto knihu vytvořit.⁵⁹

Jak už vidíme, kniha jako objekt může mít hned několik podob, a samozřejmě může být vyrobena i z různých materiálů, například z papíru, skla, kamenu nebo i ze dřeva (viz obr. 41).

⁵⁶ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník Kniha jako objekt (malířství, sochařství, grafika)*

⁵⁷ Valerie Buess [online] [cit 7. 3. 2018] Dostupné z: <https://www.artistaday.com/?p=13563>

⁵⁸ Sun Young Kang [online] [cit 7. 3. 2018] Dostupné z: <http://sunyoungkang.com/biography>

⁵⁹ Julie Kačerovská. *Krajina papíru* [online]. [cit 7. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.grapheion.cz/index.php?akce=vypis&link=2012040032>

3.1 Olga Hejnová jako autorka textu a ilustrací

Tato význačná autorka, sochařka, spisovatelka a ilustrátorka se narodila 13. března 1928 v Olomouci v rodině legionářů (viz obr. 42). Za rok se její rodina přestěhovala do Hradce Králové. Ve svých 11 letech onemocněla dětskou obrnou. I přes vážné onemocnění navštěvovala hradecké gymnázium, které však nedokončila. Od roku 1945 začala studovat sochařství na AVU v Praze, jejím vyučujícím byl Jan Lauda. O pět let později úspěšně dokončila svá studia. Dalších patnáct let se jako akademická sochařka živila sochařstvím. Od roku 1967 se začala naplno věnovat tvorbě pro děti.⁶⁰

První vydání tištěné knihy vyšlo v šedesátých letech minulého století, kdy příběhy jejích knih nesly nové náměty, motivy a výrazové prostředky. V slovníku české literatury je její práce popsána takto: *„Poetika jejích textů je založena na dětském vidění a vnímání světa, které dosud není ohraničeno chápáním logických zákonitostí ani není jednostranně předurčeno životní zkušeností. Oslabená dějová linie a volné rozvíjení fantazijních prvků (Povídám ti... , Slavík pod deštníkem) vede k lyrčnosti, která je pro celou tvorbu Olgy Hejnové charakteristická, stejně jako hravost, humor a smysl pro nonsens.“* Olga Hejnová ve svých dílech ukazuje absurdní situace, které však mají reálný podnět.⁶¹

Tato autorka dlouhodobě spolupracovala s dětskými časopisy, například Mateřídouškou, Ohníčkem, Sluníčkem. Na svém kontě má nespočet knih pro děti, kdy některé i sama ilustrovala. V roce 2010 dostala ocenění Zlatá stuha (2010) za nejlepší dětské knížky. (viz obr. 43)⁶²

Mojí nejmilejší knížkou od Olgy Hejnové je 111 příběhů s hádankou. Autorka v této knize sepsala hádanky pro děti, které jsou značně hravé a zábavné. Ve formě hádanek nalezneme nevinnost a čistotu dětského přemýšlení. Celá kniha je rovněž Olgou Hejnovou ilustrována, a to jak samotná obálka knihy (viz obrázek č. 44), tak i ilustrace uvnitř (viz obrázek č. 45). Jak sami můžeme vidět, veškeré ilustrace jsou pojaty velmi jednoduše, čistě, a jasně, a tak jsou lehce čtivé i pro toho nejmenšího

⁶⁰ Olga Hejnová. [online] [cit 1. 3. 2018] Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Olga_Hejnov%C3%A1#cite_note-albatros-1

⁶¹ SVADBOVÁ, Blanka. ŠUBRTOVÁ, Milena. Olga Hejnová [online] [cit 1. 3. 2018] Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=693&hl=olga+hejnov%C3%A1+>

⁶² ČTK. Olga Hejnová [online] [cit 7. 3. 2018] Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/kultura/literatura/zemrela-spisovatelka-pohadek-olga-hejnova-autorka-hajaji_1705241251_ph

čtenáře, nebo i posluchače. Zde můžeme s naprostou jistotou říci, že se jedná o autorskou pohádku.

Během svého život stihla vytvořit několik desítek dětských knížek, několik set nákresů a skic a zajistila tak nespočet dětských radostí, Olga Hejnová zemřela 24. 5. 2017 ve věku 89 let.⁶³

3.2 Daisy Mrázková jako průvodce barev v dětském světě

Další významnou autorkou je spisovatelka a malířka Daisy Mrázková, narodila se 5. května 1923 v Praze. V letech 1942-1943 vystudovala Grafickou školu v Praze. Mezi lety 1943-1944 absolvovala v Uměleckoprůmyslovou školu v Praze, konkrétně v ateliéru profesora Antonína Strnadela. V šedesátých letech byla členkou skupiny UB12 (umělecká beseda 12), ta byla postupem času zakázána. Teprve od roku 1990 se konaly retrospektivní výstavy děl všech umělců.⁶⁴

Daisy Mrázková se zapsala do povědomí české veřejnosti v padesátých letech minulého století díky svému intenzivnímu vnímání barvy. V této době vznikaly velmi barevné a pronikavé portréty. V 60. letech začala autorka přecházet z portrétů, figury do krajiny. V tomto období také začala Daisy Mrázková tvořit ilustrace a texty pro děti, a tak začaly vznikat nádherná literární díla, například *Neplač mochomůrko*, *Haló Jácíčku*, *Můj medvěd Flóra*, *Nádherné úterý*, *Co by se stalo kdyby...?*, *Slon a mravenec...aj.* (viz obr. 46, obr. 47)⁶⁵

Samotné dějové linie v dětských knihách jsou plné metafor a personifikace, k dětskému čtenáři tak promlouvají skály, oblaka a vše kolem nás. Celkový dojem ještě podtrhávají ilustrace, které jsou tvořeny pomocí tempery či akvarelu. Dalším neobvyklým prvkem, který nás při četbě na první pohled zaujme, je autentická stránka autorky, která do svých děl přidává vlastní hodnoty obrazu, kresby, barvy a čáry. To všechno vytváří jedinečnou autorskou podstatu díla. (viz obr. 48, obr. 49)⁶⁶

⁶³ *Olga Hejnová* [online] [cit 1. 3. 2018] Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Olga_Hejnov%C3%A1#cite_note-albatros-1

⁶⁴ PÁNKOVÁ, Marcela. *Daisy Mrázková*. [online] [cit 1. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.artlist.cz/daisy-mrazkova-6062/>

⁶⁵ PÁNKOVÁ, Marcela. *Daisy Mrázková*. [online] [cit 1. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.artlist.cz/daisy-mrazkova-6062/>

⁶⁶ ROUS, J.; ŠANTAVÁ, H.; VOSKOVCOVÁ, K. *Daisy Mrázková ve Ville Pellé*. [online] [cit 2. 3. 2018] Dostupné z: <http://villapelle.cz/daisy-mrazkova-ve-villa-pelle/?replytocom=9069#respond>

I po její smrti se stále konají výstavy jejích jedinečných a především autentických děl pro děti. Poslední výstava, kterou jste mohli navštívit, se konala v Praze ve Ville Pellé, kurátoři Jan Rous, Helena Šantavá a Klára Voskovcová díla autorky uvedli takto: *„Se svými autorskými knihami má v dětské literatuře druhé poloviny dvacátého století výjimečné postavení. Prvotně tím, že je psala a kreslila nejprve pro svoje děti, knihy tak mají silně osobní povahu. Otevírala dětem zvláštní svět živých bytostí, lidí a zvířat, nadaných schopností vzájemné komunikace, vřelostí a rozumovostí svých vztahů*⁶⁷

Daisy Mrázková spojila pomyslný jemný svět plný maleb a kvašů, ty spojila jemnou perokresbou a doplnila je vlastním osobitým textem. Známořovala v nich náměty smutku, přátelství, radosti, dobroty...aj. (viz obr. 50). Její byly přeloženy do několika jazyků. Tato výjimečná autorka zemřela 14. prosince 2016 ve věku 93 let.⁶⁸

3.3 Petr Sís jako hlavní inspirační zdroj pro mou praktickou část

Po těchto dvou znamenitých autorkách se dostáváme k žijícímu tvůrci autorské pohádky, kterým je Petr Sís. Petr Sís se narodil 11. května 1949 v Brně, avšak adolescentní období strávil v Praze, kde si se svými vrstevníky založil bigbeatovou kapelu, jako hudební publicista se setkal se spoustou významných osobností tehdejší doby (např.: skupina Beach Boys nebo zpěvák Bob Dylan). V roce 1974 absolvoval Vysokou školu Uměleckoprůmyslovou v Praze, mimo jiné také studoval na The Royal College of Art v Londýně. Vedle hudebního nadání se Petr Sís začal také věnovat ilustracím a plakátkům.⁶⁹

Samotný zájem o rozvoj svých kreativních dovedností a zájmů, dovedly Petra Síse až za hranice tehdejšího Československa, kde spolupracoval na různých projektech. Od roku 1982 žije ve Spojených státech, o dva roky později se tam přestěhoval nastálo, o čtyři roky později dostal americké občanství. (viz obr. 52)⁷⁰

⁶⁷ ROUS, J.; ŠANTAVÁ, H.; VOSKOVCOVÁ, K. *Daisy Mrázková ve Ville Pellé*. [online] [cit 2. 3. 2018] Dostupné z: <http://villapelle.cz/daisy-mrazkova-ve-villa-pelle/?replytocom=9069#respond>

⁶⁸ *Daisy Mrázková*. [online] [cit 7. 3. 2018] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Daisy_Mr%C3%A1zkov%C3%A1

⁶⁹ *Petr Sís*. [online] [cit 8. 3. 2018] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_S%C3%ADs

⁷⁰ JELÍNEK, L.; JELÍNKOVÁ, S. *Petr Sís*. [online] [cit 8. 3. 2018] Dostupné z: https://www.galerieart.cz/prodej_sis_ceny.htm

Jedinečný pohled Petra Síse na svět a dění v něm, dělá z tohoto autora předního, mezinárodního tvůrce a ilustrátora knih pro děti. Petr Wolf uvádí, že zřetelné rozdíly mezi vyšším a nižším umění se v dílech od Petra Síse ztrácí. Tvorbu Petra Síse hodnotí takto: „Potěší oko nádhernými obrázky, duši pohladí lidskostí příběhů, které vypráví. Tak třeba v zatím poslední knížce *Madlenka její hlavní hrdinka, malá newyorská holčička, obejde jeden blok a během své mise potká francouzského pekaře, italského zmrzlináře, indického prodavače novin... Jako by obešla zeměkouli.*“⁷¹

Opravdu grafická a estetická stránka děl Petra Síse je dech beroucí, krásné barevné kompozice dotváří detailně propracovaná kresba, která je provázána neuvěřitelnou dějovou linií.

Ne nadarmo byl Petr Sís za svou práci několikrát oceněn. Na svém kontě má například Cenu The New York Times za nejkrásnější ilustrovanou knihu roku, kterou obdržel už sedmkrát, v ČR získal cenu Magnesia Litera (2008) či ocenění Americké knihovnické asociace Caldecott Honor (1998 za knihu *Tibet*/2007 za dílo *Zed*),⁷² avšak podle mého názoru jedno ocenění převyšuje ostatní, a to cena Hanse Christiana Andersena, ta je označována jako „Nobelova cena za dětskou literaturu“, tuto cenu získal Petr Sís v roce 2012.

Tuto prestižní cenu, která se uděluje autorům z celého světa už od roku 1956, získali pouze tři čeští autoři. Prvním byl Jiří Trnka v roce 1968, za svou celoživotní práci, ilustrátora i spisovatele. Další autorskou byla ilustrátorka Květa Pacovská. V roce 2012 se k těmto autorům zařadil i Petr Sís.⁷³

Sísova tvorba je jako u každého autora, ovlivněna předchozími zkušenostmi, osobitým zpracováním, transformací zážitků a prožitků, to se poté odrazilo do produkce všech jeho děl.

Petr Sís má ve své tvorbě nespočet titulů a knih po celém světě, mezi česky přeložené se řadí pouze čtrnáct knih, ty jsou například knihy *Šťastný skřítek* (1998), *Tibet – tajemství červené krabičky* (2005), *Hrej, Mozarte hrej* (2006), *Tři zlaté klíče*

⁷¹ WOLF, Petr. *Jdi za snem*. [online] [cit 7. 3. 2018] Dostupné z:

<https://www.galerieart.cz/umelci/galerie/petr-sis-o-autorovi/46/?umelec=137>

⁷² Petr Sís. [online] [cit 8. 3. 2018] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_S%C3%ADs

⁷³ BEZR, Ondřej. *Český výtvarník Petr Sís dostal „Nobelovu cenu pro dětskou literaturu*. [online] [cit 8. 3. 2018] Dostupné z: https://kultura.zpravy.idnes.cz/cesky-vytvarnik-petr-sis-dostal-nobelovu-cenu-pro-detskou-literaturu-1z5-/literatura.aspx?c=A120319_172052_literatura_ob

(2007), Zed' (2007), Ptačí sněm (2011), Pilot a Malý princ - Život Antoina de Saint-Exupéryho (2014) a před rokem (2017) vyšla nová publikace s názvem Robinson.⁷⁴

Při náhledu hlavních titulů dětských publikací můžeme vidět, že tematický záběr Petra Síse je opravdu široký. Ve svých knihách se především zaměřuje na významné a význačné osobnosti světa, které dětské čtenáře upoutávají a obklopí je knižním příběhem. Toto pohlčení a zápal děje, světa her, fantazie a dětských dobrodružství a napětí udrží čtenáři bdělost na maximu. Celou jedinečnost knih pak dotváří nádherné ilustrace a nezapomenutelné vzpomínky Petra Síse na českou krajinu a kulturu.

Samotné ilustrace jsou v každé knize ojedinělé a neobyčejně osobité, autor zde vstupuje do světa dětí a předává jim z bezprostřední blízkosti smyslový prožitek úplného příběhu.

Mezi mé oblíbené knihy z pohledu ilustrace patří Tibet – tajemství červené krabičky, Hrej, Mozarte hrej a nejnověji vydaná kniha Robinson.

V knize Tibet je hlavním hrdinou malý chlapec, který nalézá tajemnou krabičku a otcův starý cestovní deník. Pomocí zápisků a kresby, tak může očima otce prožívat stejné dobrodružství, která zažíval otec před lety. Ilustrace v knize jsou naprosto podmanivé. Autor využívá motivů labyrintů, čtenář společně s dějovou linií, tak nalézá pocit jako by byl na stopě nějakého velkého tajemství. Pomocí barev, linie a souhrnné kompozice se čtenář může zcela ponořit do jiného světa, světa magie, klidu a transcendentní roviny, ta je ještě umocněna poukázáním na odlišné a našima očima nepoznané kultury. (viz obr. 53, 54,55,56)

Naopak v knize Hrej, Mozarte hrej (viz obr. 57) autor popisuje život a dětství jednoho z nejgeniálnějších skladatelů ze světa hudby - Wolfgang Amadeus Mozarta. Dějová linie je vedena napříč Wolfgangovým dětstvím, dospíváním až po dospělost. Znázorňuje vztah syna a otce, který syna neustále nutil ke cvičení na hudební nástroj (klavír, buben, housle, flétna...aj.). V obrazovém zpracování vystupuje otec jako „stín“, který dohlíží na malého chlapce při hře na hudební nástroj (viz obr. 58). Celkové ilustrace jsou jednoznačné a dobře čitelné, text je určen pro děti předškolního věku, je vytvořen prostor pro ústní převyprávění příběhu malému

⁷⁴ FIALA, Daniel. *Petr Sís*. [online] [cit 11. 3. 2018] Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/petr-sis-5524>

dítěti. Kniha byla vydána k příležitosti 250. výročí narození Wolfganga Amadeus Mozarta (viz obr. 59).

Souhrnně můžeme říci, že tvorba Petra Síse je ojedinělá. Podle Svatavy Urbanové, tuto individuálnost děl způsobuje prolínání obsahové části a výtvarné části: „... prolínají se v nich nejstarší akvarelové postupy s novými moderními technikami. Převahu mají obrázky připomínající staré rytiny, avšak jak vidíme, nevylučuje se ani použití narativní kresby komiksu. Sísovy knihy se vyznačují promyšlenou kompozicí, vrstvením symbolů, významů a motivů...“⁷⁵

Ve svých dílech Petr Sís také komponuje další podněty, jsou jimi například mapy, staré dopisy a autentické známky příběhu, což vtahuje čtenáře přímo do děje.

Celkové zakomponování ilustrace a písma nám ukazuje, že obrazové sdělení je knihách Petra Síse primární. Barevné vyjádření a detailní propracování kresby čtenáři ukazuje zápal a přesnost ilustrátora, avšak ilustrace může ukázat i náhodné prvky či procesu tvorby (viz obr. 60).

Podle mého názoru je spisovatel Petr Sís, jedním z význačných tvůrců autorské pohádky pro děti, a proto jsem se s tímto autorem zkontaktovala a uskutečnila jsem s ním rozhovor (viz. str. 43). Také jsem se od tohoto tvůrce inspirovala obdobnou výtvarnou technikou při tvorbě ilustrací k méjí knize v diplomové práci.

⁷⁵ URBANOVÁ, Svatava. *Pohyby: Movimentos.*, str. 27

Rozhovor s Petrem Sísem

1. Jaká četba Vás ovlivňovala už od raného dětství?? Co jste rád četl v dospívání??? Četl jste rád jako malé dítě?

Pohádky a pověsti, které jsme měli doma. Zejména si pamatuji obrázky z „Valašských pohádek“ od pana Kubašty a „ O statečném Cibulkovi“ obrázky od Jaroslava Sekory. V dospívání pak dobrodružství jako „Robinson“ a „Bílý tesák“, četl jsem rád – od momentu, jakmile jsem se to naučil.

2. Jaká byla vaše první kniha??? Bylo náročné vydat Vaši první knížku??? A jak vznikla vaše první autorská pohádka???

Moje první knihy byly ilustrace k pohádkám „Otec a syn diplomaté“. Tatínek mi dával zadání a já to ilustroval, maminka to sešila a byla to knížka. První profesionální zadání bylo sešitové vydání „Perníková chaloupka“ pro Albatros, myslím, že to bylo v roce 1977. Autorská pohádka byl „Duhový nosorožec“ pro nakladatelství Knopf o deset let později v New Yorku (1987).

3. Malujete či kreslíte rád?? Čím jste začínal a kdy jste začal ilustrovat pohádky??

Kreslil jsem hrozně rád jako dítě, neměl jsem zábran. Ilustroval jsem všechno, co se v mém životě událo, včetně pohádek. Teď jsem víc vybíravý.

4. Za svůj život jste nasbíral řadu ocenění...které Vám je nejmilejší??

Když mě pasovali na rytíře vína z Bordeaux, a dali mi krásnou medaili. Bylo to jak ve Třech mušketýrech.

5. Oslovuje Vás nějaká autorská pohádka současnosti???

Mě oslovuje hlavně výtvarné zpracování knih. Před časem se mi moc líbilo „Ticho hrocha“ (labyrint) práce Alžběty Skálové (vůbec celé rodiny Skálových), Petra Nikla, doktora Racka a dalších.

6.Kdybyjste si mohl vybrat nějakou (autorskou) pohádku z 20. století, jaká by to byla a proč?

Putování za švestkovou vůní od Ludvíka Aškenazyho, je to o domově a vůni, která je s Vámi celý život.

7. Orientujete se ve tvorbě ostatních českých autorů, kteří píší autorské pohádky??

Oslovuje Vás nějaká autorská pohádka současnosti???

Musím se přiznat, že se neorientuji – já spíš hledám souznění, které se občas ozve v mnoha místech světa... ale spíš se jedná o náhodu.

8. Kam myslíte, že ve své formě autorská pohádka zajde???

Pohádka s námi bude navždycky – ať už v jakékoliv formě. Pohádka jde nebo se prolíná evolucí člověka, i když je to možná v obměnách ta stejná pohádka...

9. Pracujete teď na nějaké autorské pohádce??? Nebo co teď máte rozděláno???

Pracuji už mnoho let na pohádce o Marku Pólovi a Janu Amosi Komenském. Zatím ne zcela úspěšně.

10. Myslíte někdy na ČR??? A na Vaše rodné Brno??

Stále čím dál víc. Jak jsem hrál na zahrádce v Žabovřeskách a jak na mě padaly meruňky.

11. Jak se snažíte relaxovat???

Co nejvíc – někdy až moc.

12. Na co se v budoucnosti těšíte???

Až se zase uvidím se svými dětmi. Jsou moje radost.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 Autorská kniha „Náš domov“

Při tvorbě autorské knihy se musí autor (tvůrce) vypořádat hned s několika nezbytnostmi pro tvorbu. V samotném počátku si autor stanoví celkový koncept - jakýsi scénář, který je naprosto nezbytný pro vytvoření takové autorské pohádky. Text i ilustrace si tvoří autor sám. Na základě těchto skutečností začíná řešit následující údaje, jaký bude formát knihy, jaký bude mít kniha podklad, jaké použije písmo, jak zpracuje ilustrace, zda bude mít kniha obal, či nikoliv, jak budou tvořeny předsádky...atd.⁷⁶

Toto všechno jsou potřebné části pro tvorbu autorské knihy, avšak většina autorů v dnešní době řeší jenom určitou část, například jen textovou část, ilustrační přílohu či grafický design. Konečný tisk knihy je povětšinou zadáván určitému nakladatelství.

Samotná úprava textové části podléhá do úkonů autora, ten se rozmyslí, jaký druh písma použije. V knize *Typografie* můžeme nalézt důvody generování fontů: *„Přestože jsou dostupné tisíce různých písmen, někdy bývá nutné vytvořit nějaké nové. Fonty se dají vytvářet mnoha různými způsoby – od vytvoření průvodního díla přes zreprodukování písma ze starší publikace až po načrtnutí a posléze vytvoření písma v příslušném programu tvorbu písem. Motivací k podstoupení tohoto úsilí je většinou touha vytvořit jedinečné typografické řešení ušité na míru konkrétnímu projektu.“*⁷⁷

Například v díle *Tibet – tajemství kouzelné krabičky* od Petra Síse je záměrně použito ručně psané písmo, které působí na čtenáře autentickým dojmem (viz obr. 61) tato textová část je v neposlední řadě propojena obrazovým sdělením autora.

Dalším příkladem můžeme uvést dílo od Huntera Darda, který na titulní straně *Little Journeys* (1904) dotváří ručně psaným písmem vizuální úpravu konečného díla, textovou část propojuje s obrazem, a to pomocí čar a linie písma. Takto si autor sám vytváří svůj jedinečný font písma (viz obr. 62).

⁷⁶ AMBROSE Gavin, HARRIS Paul. *Grafický design. Typografie.*

⁷⁷ AMBROSE Gavin, HARRIS Paul. *Grafický design. Typografie.*, str. 110

Konečná obrazová část je neoddělitelnou složkou pro dětské čtenáře, kteří pomocí ilustrace si dotváří nějaké dějové sdělení, to jim je obrazem osvětleno a kniha (dílo) se jim stává srozumitelnější.

Docentka Lucie Doležalová uvádí, jak je chápána ilustrace v dětské literatuře již od jejich prvních zmínek: *„Ilustrace je dnes považována za nedílnou součást pohádkové knihy. V prvních pohádkových knihách adresovaných dětem však nelze hledat počátky ilustrací pro děti. Větší zájem o ilustraci pohádek lze spatřovat až na počátku 20. století. Vznik ilustrované pohádkové knihy bývá připisován známému českému malíři Mikoláši Alši. Dřívější nezájem o ilustraci vysvětluje Blanka Stehlíková v publikaci Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež (Albatros, Praha 1984) tak, že ilustrace byla zprvu vnímána jako nepodstatný přídavek, dostatečný význam jí nekladli nakladatelé ani čtenáři. Důkazem toho je fakt, že jména ilustrátorů byla zpočátku u „obrázkových knih“ vynechávána. Textu i ilustraci v dětské knize věnují hlubší pozornost autoři v meziválečném období, v tomto období se na podobě autorské pohádkové knihy podílejí Josef Lada, Jiří Trnka, Josef Čapek nebo Ondřej Sekora, významní čeští malíři-spisovatelé, kteří svůj text doprovází vlastními ilustracemi. Díla těchto autorů se těší u dětských čtenářů stále oblibě a lze je považovat za jedny z nejhodnotnějších z české dětské literatury vůbec.“⁷⁸*

Samotná pozornost autorů k ilustracím dětských autorských pohádek přetrvává dodnes, a dle mého názoru, ona pozornost k ilustracím stoupá.

S tímto tématem se autoři- ilustrátoři neustále zabývají, kdy hlavními předměty ilustrace jsou barvy. Barva jako výtvarný materiál je složena z pigmentů a jsou u ní definovány 4 základní vlastnosti – odstín, sytost, teplota a jas.⁷⁹

Těmito vlastnostmi se zabývá Brožková Ivana, která ve své knize Dobrodružství barvy udává: *„Barevný tón je vlastní barevná kvalita vzorku, kterou označujeme přidavnými jmény žlutý, zelený, modrý, červený, fialový atd. (...) Světlost je nápadný atribut barvy (...). Je to pocitově větší množství světla odráženého od vzorku.“* Sytost se následně hodnotí většinou vztahem k jiné barvě, popřípadě množstvím pigmentu, které barva obsahuje. Stejně tak lze barvy samostatně vnímat jen v

⁷⁸ JANOŠOVÁ, Marta. *S Lucí Doležalovou nejen o autorské pohádce v minulosti a dnes, ale také o tenké hranici mezi pohádkou a fantasy příběhem...* [online] [cit 27. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.inflow.cz/s-lucii-dolezalovou-nijen-autorske-pohadce-v-minulosti-dnes-ale-take-o-tenke-hranici-mezii-pohadkou-f>

⁷⁹ DIVÍŠKOVÁ, Barvy a jejich kombinace. 2012, [online] [cit 13. 4. 2018] Dostupné z: <http://www.jinudy.cz/clanky/barvy-a-jejich-kombinace/>

*laboratorním prostředí. V běžném prostředí nepůsobí barvy izolovaně, nýbrž ve vzájemných kombinacích.*⁸⁰

Tyto kombinace vlastností jedné barvy jsou se čtenářem a s jeho okolím v neustálém kontaktu (předchozí zkušenost s barvou, spojené vzpomínky...) a mohou v čtenáři vyvolat různé pocity například chlad, zimu, radost, smutek, lásku či hněv.

⁸⁰ BROŽKOVÁ, Ivana. *Dobrodružství barvy.*, str. 284

V rámci praktické části diplomové práce byla vytvořena i má vlastní autorská kniha. Inspiračním zdrojem textu se pro mě stal Karel Čapek svým dílem Dášenska, kde zachycuje úskalí malého štěněte ve světě lidí. Zejména pak první krůčky, příběhy a osud štěněte. Dalším inspiračním zdrojem mi byl Petr Sís, se svými vazbami na Čechy a svůj domov.

Samotný koncept mé autorské pohádky je kombinací textu a kreseb, které jsou doplněny primárními barvami (žlutou, červenou a modrou), v kombinaci těchto barev je použita černá barva. Pro barevnou čistotu jsem využila barevné tuže. Na titulní straně je využita fialová barva. Kniha je určena převážně dětem předškolního věku.

Autorská kniha obsahuje v konečné podobě 16 listů a to včetně předních a zadních pevných desek, veškeré listy jsou k sobě sešity bílou a černou nití. Na jedenácti stránkách se objevuje text, který je povětšinou doprovázen kresbou, či barevným schématem. Samotná barevnost primárních barev je tonalizovaná, kdy barevná schémata nemají žádnou hloubku, ale je zde vytvořen kontrast od tmavé až po světlý odstín. Tento efekt je vytvořen u modrého schématu, v němž bylo využito hned několik výtvarných technik.

V prvním fázi byla použita výtvarná technika rozstříku, při němž byla nanesena voda na papírový podklad, poté byl použit štětec, který byl namočen do tuše, a pomocí kmitání o prst jsem barvu nanesla po kapkách na podklad (viz obr. 63, obr 64). V autorské knize jsou též využívány ořezy barevných stop (viz obr. 65)

Při dalším experimentu byl využit umělohmotný podklad, na nějž byly naneseny primární barvy. Takto vytvořený podklad byl nanesen na papírový podklad, na kterém byla rozptýlená voda pomocí spreje. V závěru byl umělohmotný podklad odebrán. Tento pokus byl zopakován u všech primárních barev (viz obr. 66, obr. 67, obr. 68). Tato technika byla aplikována v kombinaci s dvou primárních barev (viz obr. 69) a i u neutrální barvy (viz obr. 70).

Ilustrace titulní stránky je vytvořena z dvou barev, každá barva je využita k jednomu otisku hlavních postavy děje. (viz obr. 71)

Veškeré kresby a barevná schémata jsou vytvořena v papírové formě, a zpracována a zakomponována do textu v digitální podobě. (viz obr. 72,73,74,75,76,77).

Kompozičně je příběh zasazen do malého domku na vesnici, veškerý děj se odehrává na dvorku. Příběh má epický děj. Je rozdělen do několika částí. Hlavní postavou je fenka Asta. Celý děj zachycuje její příchod do domku, bytí v něm a prožívání zážitků. V příběhu vystupují i další postavy (kluk, holka, velká paní, Karolínka).

Konečná verze zpracování autorské knihy je formou pevné vazby o velikosti A4 (rozměry 21 cm x 29,7 cm). Funkci předsádky knihy tvoří barevné listy v primárních barvách, které jsou i v zadní části knihy. Uspořádání papíru je zrcadlově (viz obr. 78). Na deskách pevné vazby je umístěno hrubé lněné plátno světlé barvy, na němž je uchycen pomocí disperse ruční papír s otiskem psí tlapky. (viz obr. 79). V knize je uchycena stuha ve stejné barvě jako je ruční papír, sloužící jako záložka. (viz obr. 80).

4.1 Text autorské pohádky Náš domov

Náš domov

Celý příběh začal tehdy, když jsem se jako malá psí holčička rozkoukala po světě. Chvilí jsem koukala, až jsem uviděla toho kluka. Byl o tolik větší než já, měl kalhoty plné různých vůní a košili, která mu koukala zespodu mikiny. Zakoukali jsme se oba do sebe hned na první pohled. Po dlouhém vzájemném pozorování si mě odvezl domů, staral se o mě, chodili jsme spolu na procházky, hráli jsme si na honěnou a říkal mi Asto. Ale před ostatními tvrdil, že jsem Dáreček, já jsem totiž jako správné štěně, dělala všechno možné. Tahala jsem ho za tkaničky, hráli jsme schovávanou s botami a objevovala jsem svoje čtyři tlapky. Přičemž se mi můj kluk smál, zvláště když jsem se svalila z kopečka, anebo jsem zakopla o svoje tlapky. Jemu se to běhalo po světě, když měl jenom tlapky dvě. Pár let jsme spolu takhle žili, procházky, schovávaná, běhání a mazlení. Jenže pak můj kluk začal každé ráno jezdit pryč, třebaže jsme si takhle hráli a pak sedl do rychlého modrého stroje a byl pryč. Poté jsem doma zůstávala s takovou velkou paní, které říkal babičko. No ta vám tak voněla, pořád měla po ruce něco dobrého, třeba šunku nebo párek. Jednou mi taky dala housku, ale tu jsem hned zahrabala do písku na dvoře, protože s mým klukem jsme hráli schovávací hry. Někdy jsem mu také schovávala housku nebo buchtu do písku. Pokaždé když ji při přesypání písku objevil, hned mi hlásil, že ji našel a že vyhrál a volal: „Astooo“. A já věděla, že to příště musím schovat líp. Jednou zase zaběhl za vysoké túje na zahradě a volal na mě: „ASTO“, a já jsem pokaždé okolo sebe koukala a tvářila jsem se nechápavě (jako kde on asi bude?) a můj kluk se smál. Jo, to jsem byla ráda a šťastná, když jsem mu mohla udělat radost. Léta ubíhala a můj kluk si k nám přivedl domů holku, něco jako já, akorát měla taky dvě tlapky jako on. Moc ráda chodila a běhala venku, a tak když můj kluk byl pryč, chodila jsem ven s ní. A najednou v té boudě jsme bydleli čtyři. Já a můj kluk, voňavá paní, co mi dávala samé mňamky a potom tahle dvounohá holka. Roky plynuly a najednou jsme zase byly jenom tři. Ta voňavá paní už s námi nebydlela. Tou dobou byli všichni smutní, ale mně to moc nevadilo, protože jsem byla unavená, čím víc léta plynula, tím víc a víc jsem byla unavená. Už mě nebavilo moc chodit a ani moc běhat, a tak jsem většinou pobývala doma s mojí holkou, tu naštěstí poslední dobou taky nebavilo někam běhat, a tak jsem byla ráda, že je se mnou doma, když každé ráno můj kluk někam odjel. Byly jsme spolu doma, česala mě a povídaly jsme si, pořád povídala něco o nějakém Blublíkovi, počasí a o koláčcích.

Večer se vracel můj kluk, a tak jsem na něj čekávala u vrat, aby věděl, že jsem pořád u někoho, a že na něj myslím. Za pár měsíců jsem si všimla, že si naše vysedávání vybralo na mojí holce svou daň, protože jí začal růst pupík. No, to asi snědla něco moc dobrého, taky bych si dala...co to mohlo být? Párek, šunka, vajíčka, špagety, dortík..., pomyslela jsem si. Od marného přemýšlení, proč má ta moje holka tak velký pupík a co asi snědla, jsem dostala velký a moc velký hlad, a tak jsem začala packami bouchat do plechové misky a volala jsem, že chci taky dobrůtky. V lidské řeči to znělo asi takhle: „Auuggrr haf bag auaauu...“. Naštěstí moje dvounohá kamarádka vždycky přišla a nasypala mi granulky nebo mi dala jinou dobrotu pro psy. Jednoho dne ráno však ta hodná dvounohá holka s tím velkým pupíkem odjela. Nejprve jsem si myslela, že jde někam pro tu lahodnou dobrotu, a že si konečně tu mňamku dáme spolu. Ale ona se vrátila až za týden bez toho velkého pupíku a v náruči měla nějaký uzlíček. Moc se mi, když byla pryč, po ní stýskalo. „Koukej, Asto, to je Karolínka...náš Blublíček“ řekla. Tak tohle je ten Blublík, o kterém tu pořád mluvili. Začala jsme tu Karolínku očichávat. Voněla jak skořicová palačinka, kterou mi dělávala voňavá paní. Blublík opravdu voněl, teda kromě zadečku, tam mi to moc nevonělo. Najednou Karolínka otevřela oči i pusinku. „Jééé, další dobrůtka, musím se kouknout co, v té pusince má“, řekla jsem si. Když v tom mě najednou všichni začali odhánět se slovy, to nesmíš, Kája je malinká, budeš si s ní hrát, až bude větší. Moje holka si ten uzlíček vzala domů a já zůstala sama u boudy. Další dny to už bylo lepší, moje dvounohá holka brala Karolínku v kočárku ven. Hlídala jsem ji s ní celý den a těšila jsem se, až bude Karolínka větší, ale i když jsem hlídala pořád a opravdu pečlivě, Karolínce se stále něco nelíbilo, pořád plakala, naštěstí jí vždycky moje holka utěšila. Takhle to šlo pořád dokola. Večer jsem vždy usínala s pocitem, jak to bude pěkné, až ta Karolínka vyroste a bude větší a já jí ukážu všechny moje skrýše.

Závěr

V průběhu let se literární žánr pohádky „přirozeně“ obměňoval, avšak především ze společenského hlediska plnil výchovnou, vzdělávací a estetickou funkci s důrazem na rozvoj představivosti a fantazie dítěte.

Během posledního století literární žánr umělé pohádky (zejména autorské), nabral poněkud rychlejší spád. Současní autoři používají nekonečně mnoho různých možností, například využívají různá digitální media (skenery, digitalizované fonty písma, různé počítačové grafické programy apod.), tato neomezenost v autorově tvorbě tak utváří nejpestřejší spektrum podob, forem a zpracování konečných výtvorů.

Cílem této diplomové práce bylo prostudovat obecnou stránku podoby autorské pohádky a prozkoumat její literární formu v této práci můžeme sledovat zrod autorské pohádky od samého počátku až k současným autorům jako je například Petr Sís, který zastává následující názor: „Pohádka s námi bude navždycky – ať už v jakékoliv formě. Pohádka jde nebo se prolíná evolucí člověka, i když je to možná v obměnách ta stejná pohádka...“

Ve své praktické části jsem vytvořila autorskou pohádku „Náš domov“, kde jsem čerpala především ze svých životních zkušeností a vzpomínek na ně. Konečný koncept a forma autorské pohádky vznikala v průběhu její tvorby a prošla několika přeměnami. Samotné zhodnocení autorské pohádky je dle mého názoru transcendentní stejně jako tvorba samotná. Tato transcendentnost po vytvoření knihy ve mně vyvolala pochybnost, už německý filosof Arthur Schopenhauer uvádí: „*S uměleckým dílem býváme spokojeni jen tehdy, když na nás zapůsobí tak, že v nás zanechá něco, co si při veškerém myšlenkovém úsilí nemůžeme ujasnit.*“⁸¹

I přes veškerou snahu o vyjádření konečného posouzení mé autorské pohádky, ve mně tato pochybnost přetrvává.

⁸¹ Svoboda Martin. *Citáty Arthur Schopenhauer*. 2018 [online]. [cit 14.4 2018] Dostupné z: <https://citaty.net/autori/arthur-schopenhauer/>

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace:

- AMBROSE Gavin, HARRIS Paul. *Grafický design, Tisk a dokončovací práce*. Brno. Computer Press, a.s., 2011. ISBN 978-80-251-2968-5.
- AMBROSE Gavin, HARRIS Paul. *Grafický design, Typografie*. Brno. Computer Press, a.s., 2001. ISBN 978-80-251-2967-8.
- BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 8020006095.
- BURIÁNEK, František. *Karel Čapek*. Praha: Melantrich, 1978. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti. ISBN (Váz.).
- BROŽKOVÁ, Ivana. *Dobrodružství barvy*. SPN - Státní pedagogické nakladatelství. 1983. ISBN 80-14-217-83.
- ČAPEK, Karel. *Dášeňka, čili, Život štěněte: pro děti napsal, nakreslil, fotografoval a zakusil Karel Čapek*. V Praze: Levné knihy KMa, 2000. ISBN 8086425134.
- ČAPEK, Josef. *Povídání o pejskovi a kočičce: jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*. 18. vydání v Albatrosu. V Praze: Albatros, 2018. ISBN 978-80-00-04959-5.
- ČAPKOVÁ, Helena. *Moji milí bratři*. Vyd. 3., rozšířené. Praha: Československý spisovatel, 1986. ISBN 22-063-86.
- ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X.
- MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 807185669X.

- KVAČEK, Robert. *České dějiny II*. Nakladatelství Albatra, 2012. ISBN 978-80-86287-48-5.
- RICHTER, Luděk. *Co je co v pohádce: (pohádkové reálie)*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2004. ISBN 80-902975-3-6.
- RICHTER, Luděk. *Co skrývá text: dramaturgicko-režijní úvahy nad oblíbenými literárními předlohami divadla pro děti, dětského a mladého divadla*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2005. ISBN 80-902975-5-2.
- SÍŠ, Petr. *Hrej Mozarte, hrej*. 2006. Praha: Labyrint. ISBN 80-86803-07-4.
- SÍŠ, Petr. *Ptačí sněm*. 2011. Praha: Labyrint ISBN 978-80-86803-20-3.
- SÍŠ, Petr. *Tibet: trough the red box*. 1998. ISBN 97-50175.
- ŠIKTANC, Karel. *Královské pohádky*. Praha. Albatros 1994. ISBN 8000002620.
- TRNKA, Jiří. *Zahrada*. Studio Trnka, 2008. ISBN 978-80-87209-15-8.
- URBANOVÁ, Svatava. *Pohyby: Movimientos*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2010, ISBN: 978-80-7464-143-5.
- VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká autorská pohádka*. Brno: CERM, 1998. ITEM. ISBN 8072040928.

Internetové zdroje:

- BAKER, Cathleen A. Papermaking. Dard Hunter Studios [online]. 2018 [cit. 2018-03-7]. Dostupné z: <http://www.dardhunter.com/papermaking.htm>
- BEZR, Ondřej. Český výtvarník Petr Sís dostal „Nobelovu cenu pro dětskou literaturu“. IDnes [online]. 2012, 2012 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: https://kultura.zpravy.idnes.cz/cesky-vytvarnik-petr-sis-dostal-nobelovu-cenu-pro-detskou-literaturu-1z5-/literatura.aspx?c=A120319_172052_literatura_ob
- Česká proletářská poezie 20. a 30. let 20. století. Literatura [online]. 2016, 2016 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: http://literatura.topsid.com/index.php?war=proletarska_poezie
- Česká proletářská poezie 20. a 30. let 20.století. Literatura [online]. 2016, 2016 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: http://literatura.topsid.com/index.php?war=proletarska_poezie
- ČTK. Zemřela spisovatelka pohádek Olga Hejná, autorka Hajaji. IROZHLAS [online]. 2017, 2017 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/literatura/zemrela-spisovatelka-pohadek-olga-hejna-autorka-hajaji_1705241251_ph
- Daisy Mrázková. Wikipedia [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Daisy_Mr%C3%A1zkov%C3%A1
- DANĚK & PARTNERS. Vznik autorského práva. Autorské právo info [online]. 2016, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.autorske-pravo.info/vznik-autorskeho-prava>
- DIVÍŠKOVÁ, Ivona. Barvy a jejich kombinace. Jinudy grafický desing [online]. 2017, 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.jinudy.cz/clanky/barvy-a-jejich-kombinace/>

- FIALA, Daniel. Petr Sís. Databaze knih [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/petr-sis-5524>
- HOLÝ, Jiří. Jiří Opelík o Karlu Čapkovi. [online]. 2017 [cit 25. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/cs/casopis-ceska-literatura/ceska-literatura-v-siti/2395-jiri-opelik-o-karlu-capkovi>
- JANOŠOVÁ, Marta. S Lucíí Doležalovou nejen o autorské pohádce v minulosti a dnes, ale také o tenké hranici mezi pohádkou a fantasy příběhem... Inflow [online]. 2011, 2011 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/s-lucii-dolezalovou-nejen-autorske-pohadce-v-minulosti-dnes-ale-take-o-tenke-hranici-mezi-pohadkou-f>
- JELÍNKOVÁ, Světlana a Luboš JELÍNEK. Petr Sís. ART GALLERY - Svetlana & Lubos Jelinek [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.galerieart.cz/umelci/petr-sis/46/>
- Jiří Trnka. Wikipedia [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jiří_C5%99%C3%AD_Trnka#cite_note-2
- Julie Kačerovská. Grapheion News [online]. 2012, 2012 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.grapheion.cz/index.php?akce=vypis&link=2012040032>
- KAFKA, Břetislav. Faktory ovlivňující psychický vývoj jedince, výběr ze známých teorií. [online]. 2017 [cit 7. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/2-faktory-vyvoje.html>
- Karel Čapek – životopis. Karel Čapek [online]. [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: <http://karel-capek.datafi.cz/karel-capek-zivotopis/>
- Karel Čapek. [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_%C4%8Capek

- NKČR. Karel Čapek - Dášeňka, čili život štěněte. Katalogy a databáze Národní knihovny ČR [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/NC3RJ5UGXL9YNFXHYXIAE77DH2F8S9MDFCP5DLIL13J51F8331-26665?func=find-b&find_code=WRD&x=0&y=0&request=d%C3%A1%C5%A1enka+karel+%C4%8Dapek&filter_code_1=WTP&filter_request_1=&filter_code_2=WLN&adjacent=N
- Olga Hejná. Wikipedia [online]. 2017, 2017 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Olga_Hejn%C3%A1#cite_note-albatros-1
- PÁNKOVÁ, Marcela. Daisy Mrázková. Artlist — Centrum pro současné umění Praha [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/daisy-mrazkova-6062/>
- Petr Sís. Wikipedia [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_S%C3%ADs
- ROUS, Jan, Klára VOSKOVCOVÁ a Helena ŠANTAVÁ. DAISY MRÁZKOVÁ VE VILLA PELLÉ!. VILLA PELLÉ[online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://villapelle.cz/daisy-mrazkova-ve-villa-pelle/#comment-9069#respond>
- Sun Young Kang - curriculum vitae. Sun Young Kang [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://sunyoungkang.com/biography>
- SVADBOVÁ, Blanka a Milena ŠUBRTOVÁ. Olga Hejná. Slovník české literatury po roce 1945 [online]. 2017, 2017 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=693&hl=olga+hejn%C3%A1>
- SVOBODA, Martin. Arthur Schopenhauer citáty. Citáty slavných osobností [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://citaty.net/autori/arthur-schopenhauer/>

- Valerie Buess. Artistaday [online]. 2017, 2017 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://www.artistaday.com/?p=13563>
- WOLF, Petr. Petr Sís: JDI ZA SNEM. ART GALLERY - Svetlana & Lubos Jelinek [online]. 2018, 2018 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.galerieart.cz/umelci/petr-sis/46/>

Digitalizované slovníky

- OTTO, J. Ottův naučný slovník. Bajka – díl třetí, str. 106 [online]. [cit. 2018-03-18]. Praha: J. Otto. 1890. Dostupné z: <http://www.pdfknihy.maxzone.eu/books/OSN/otto03.pdf>
- OTTO, J. Ottův naučný slovník. Pověst – díl dvacátý. str. 353 [online]. [cit. 2018-03-18]. Praha: J. Otto. 1903. Dostupné z: <http://www.pdfknihy.maxzone.eu/books/OSN/otto20.pdf>

Digitalizované knihy

- ČAPEK, Karel, Dášeňka, čili život štěněte. Pohádky ke čtení [online]. 2018 [cit. 2018-02-27] Dostupné z: <http://pohadky-online.eu/dasenka-cili-zivot-stenete/>

Klasifikační práce

- HUNKAŘOVÁ, Tereza. Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež.[online]. 2010 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/261127/ff_b/Bakalarska_prace_Hunkarova.pdf

Seznam příloh

Přílohy I. obrázkový materiál k teoretické části.....	61
Přílohy II. Autorská kniha „Náš domov“.....	87

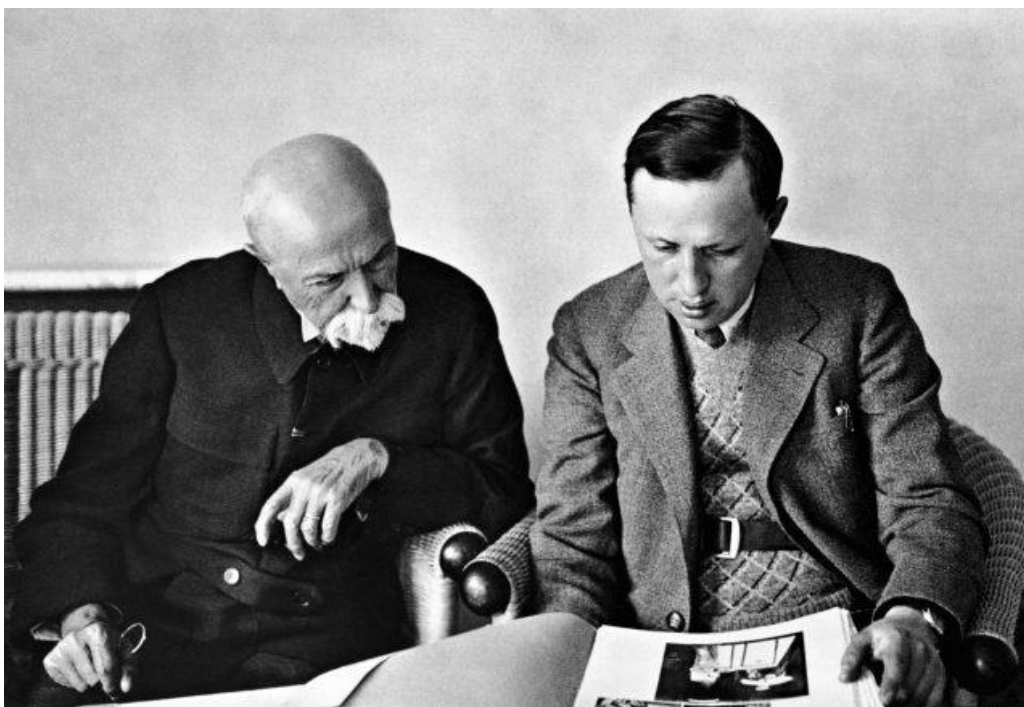
Přílohy I. Obrázkový materiál k teoretické části

Obr. 1 - Rodina Čapkových – Vlevo Karel Čapek, jeho bratr Josef a sestra Helena Čapková, dole vlevo babička Karla Čapka Helena Novotná a manželé Čapkovi (Mudr. Antonín Čapek a Božena Čapková)

Obr. 2 – Bratři Čapkovi ve 20. letech 20. století (vlevo Josef Čapek a Karel Čapek)

Obr. 3 – Karel Čapek s prezidentem T. G. Masarykem (1930)

Obr. 4 – Pohřeb Karla Čapka (1938)
na Vyšehradě

Obr. 5 - hrob Karla Čapka

Obr.6 – Karel Čapek se svým bratrem Josefem a psi

Obr 7 – Iris a Dášinka, dva Čapkovi psi u boudy

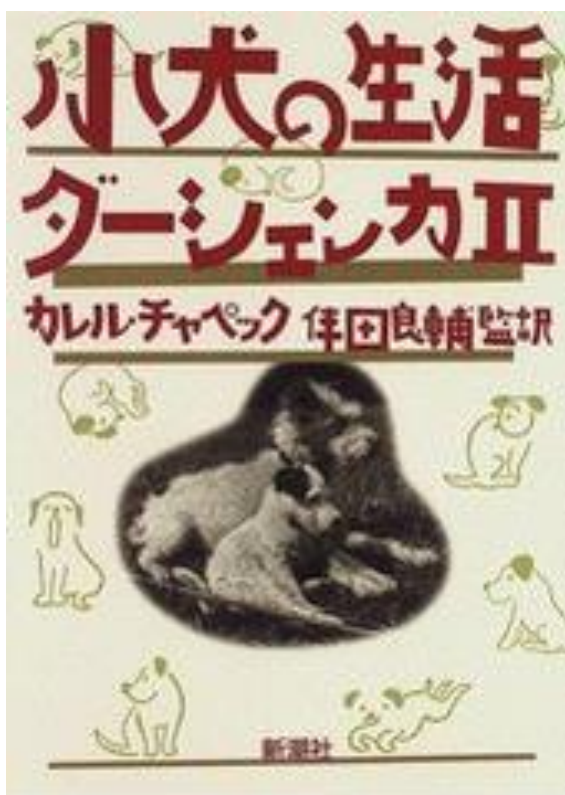
Obr. 8- Dášinka v košíku

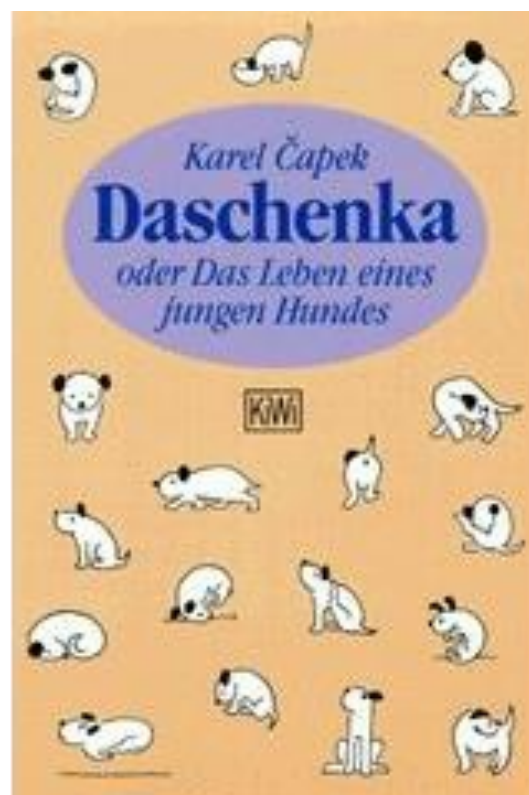
Obr. 9 – Dášenska u jezírka

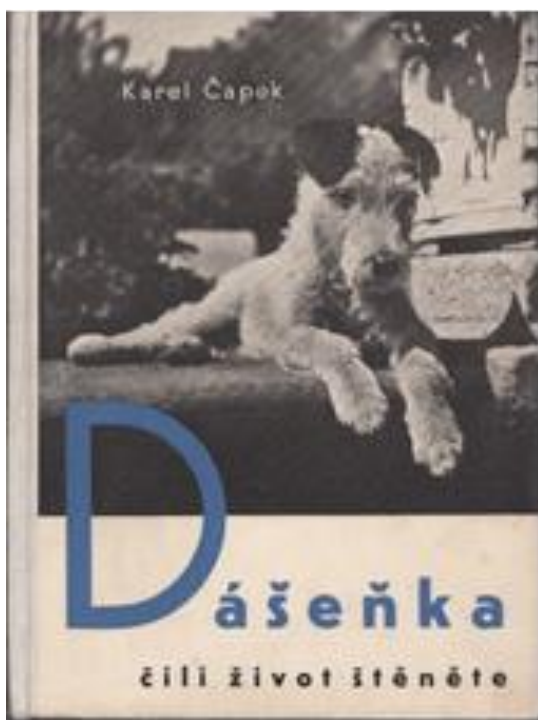
Obr. 10 – Dášenska

Obr. 11 – Dášenska přeložená do japonštiny
do němčiny

Obr. 12 – knížka Dášenska přeložená

Obr. č.13

3. vydání

Autor: Karel Čapek

Název: Dášeňka čili život štěněte /

Pro děti napsal, nakreslil,

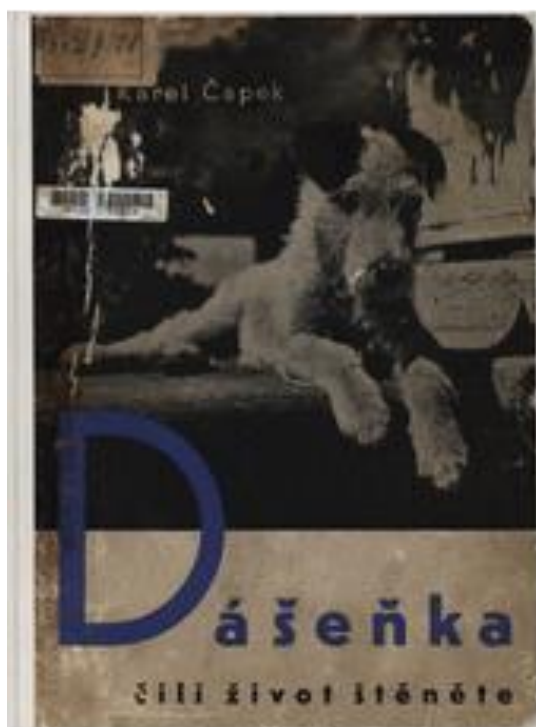
fotografoval a zakusil Karel Čapek

Rok vydání: 1935

Obálka: Karel Teige

Vydavatel: Praha, František Borový

Tisk: Praha

Obr. č. 14

4. vydání

Autor: Karel Čapek

Název: Dášeňka čili život štěněte /

Pro děti napsal, nakreslil,

fotografoval a zakusil Karel Čapek

Rok vydání: 1936

Obálka: Karel Teige

Vydavatel: Praha, František Borový

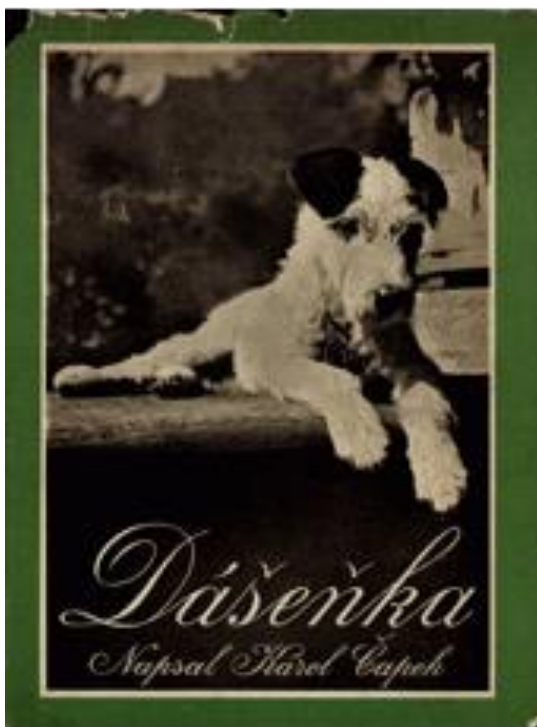
Tisk: Praha

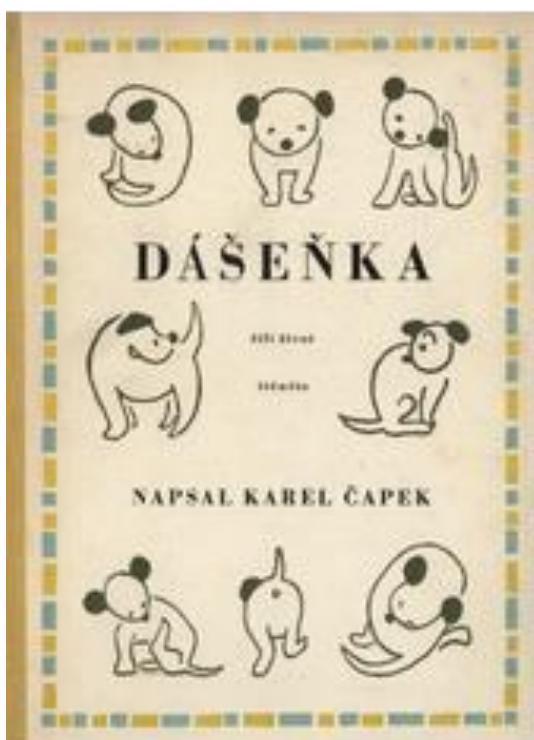
Obr. č. 15
7. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,
fotografoval a zakusil Karel Čapek
Rok vydání: 1938
Vydavatel: Praha, František Borový
Tisk: Praha
Rozměry obálky: 28cm

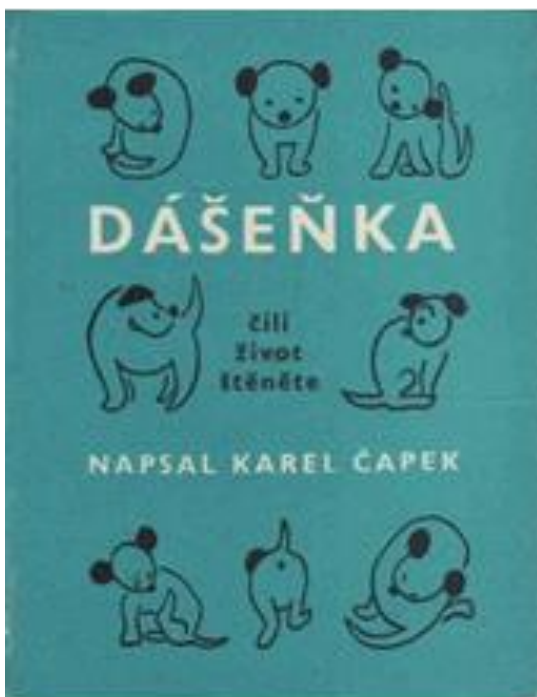
Obr. č. 16
5. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Měl jsem psa a kočku/ Karel
Čapek (ilustrace bratři Čapkové)
Rok vydání: 1938
Obálka: Josef Hochman
Vydavatel: Praha, František Borový
Tisk: Praha
Rozměry obálky: 20cm

Obr. č. 17
15. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,
fotografoval a zakusil Karel Čapek
Rok vydání: 1955
Obálka: Zdenek Seydel
Vydavatel: Československý spisovatel
Tisk: Praha

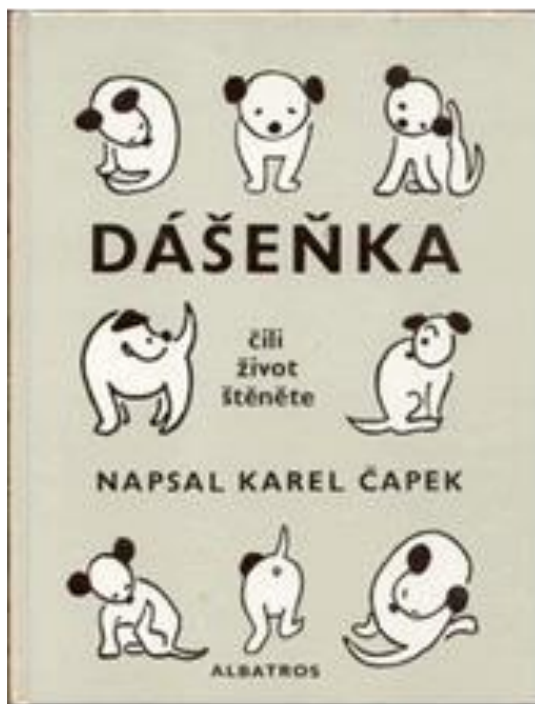
Obr. č. 18
16. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,
fotografoval a zakusil Karel Čapek
Rok vydání: 1958
Obálka: Olga Pavlová
Vydavatel: Státní nakladatelství
dětské knihy v Praze (SNDP)
Tisk: Praha

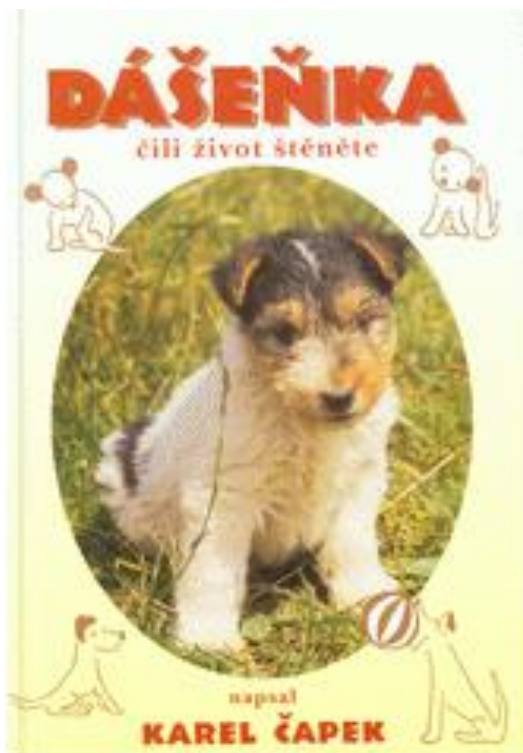
Obr. č. 19
16. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,
fotografoval a zakusil Karel Čapek
Rok vydání: 1966
Obálka: Olga Pavlová
Vydavatel: Státní nakladatelství
dětské knihy v Praze (SNDP)
Tisk: Praha

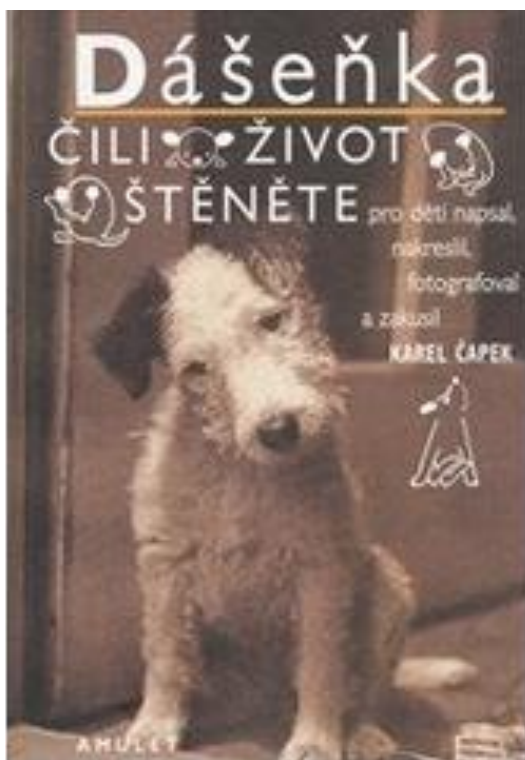
Obr. č. 20
20. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,
fotografoval a zakusil Karel Čapek
Rok vydání: 1980
Obálka: Oldřich Hlavsa
Vydavatel: Československý spisovatel
Tisk: Praha

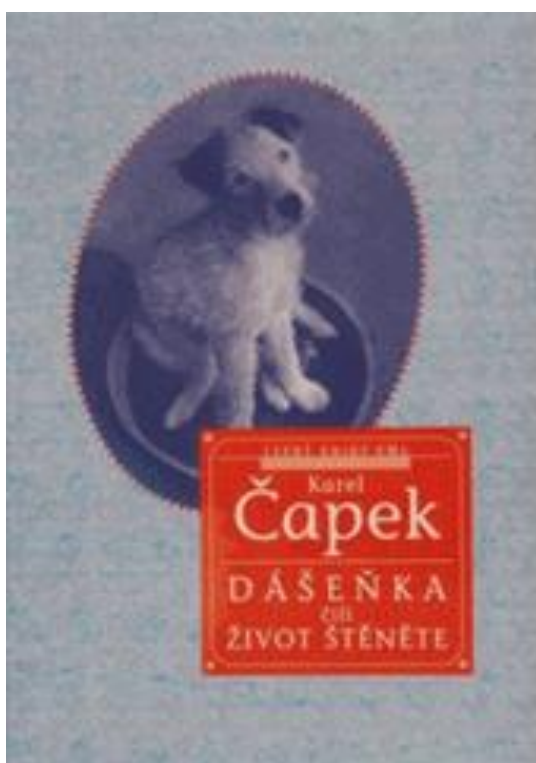
Obr. č. 21
 23. vydání
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 1994
 Obálka: Olga Pavlová
 Vydavatel: Albatros
 Tisk: Praha

Obr. č. 22
 24. vydání
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 1999
 Vydavatel: Ottovo nakladatelství
 Tisk: Praha
 Rozměry obálky: 17,0 x 24,0x 1,0 cm

Obr. č. 23
25. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,
fotografoval a zakusil Karel Čapek
Rok vydání: 1999
Vydavatel: Amulet
Tisk: Praha
Rozměry obálky: 165 × 245 mm

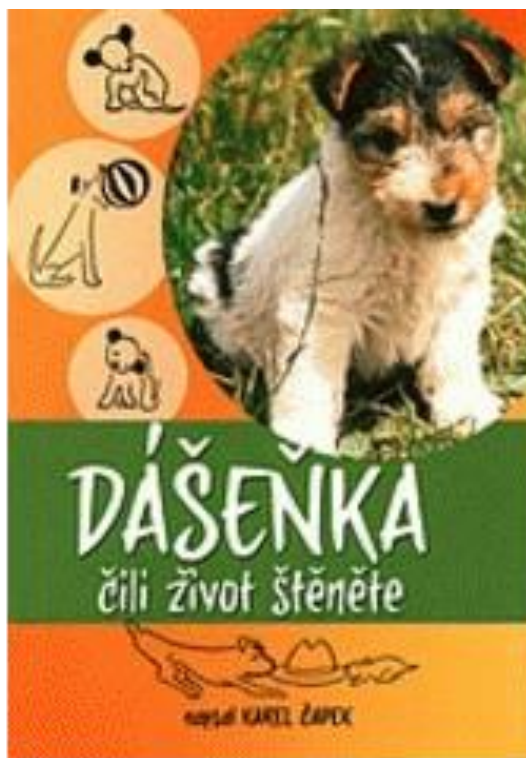
Obr. č. 24
26. vydání
Autor: Karel Čapek
Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,
fotografoval a zakusil Karel Čapek
Rok vydání: 2000
Vydavatel: Levné knihy
Tisk: Praha

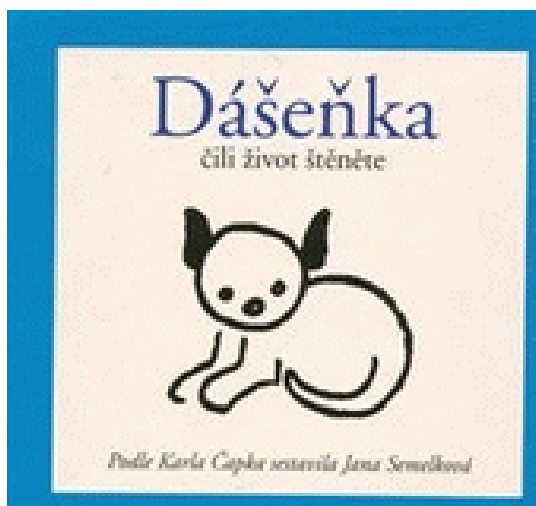
Obr. č. 25
 26. vydání
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 2009
 Vydavatel: Knižní expres Ostrava
 Rozměry obálky: 27cm

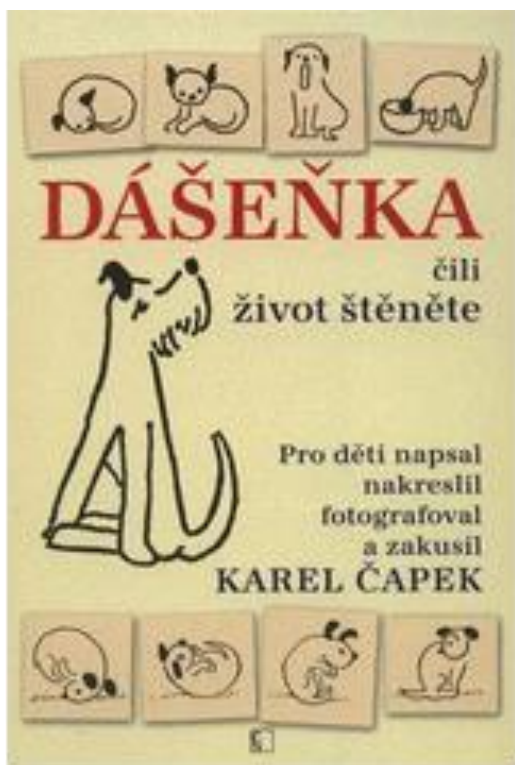
Obr. č. 26
 30. vydání
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 2009
 Vydavatel: Klaris
 Tisk: Ostrava
 Rozměry obálky: 22cm + 1CD

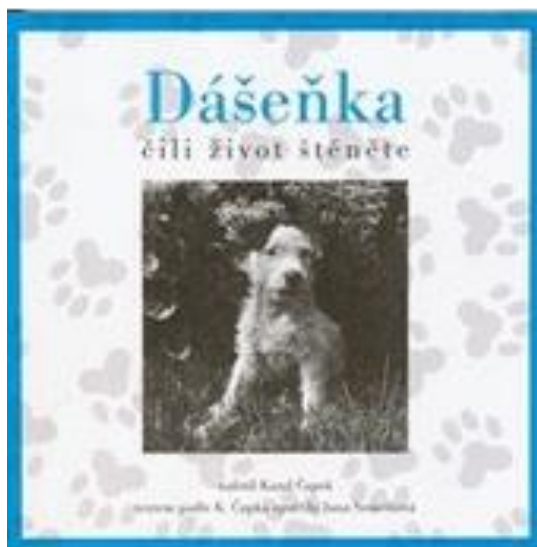
Obr. č. 27
 31. vydání
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 2009
 Vydavatel: Levné knihy
 Tisk: Praha
 Rozměry obálky: 17,1 × 24,5 cm

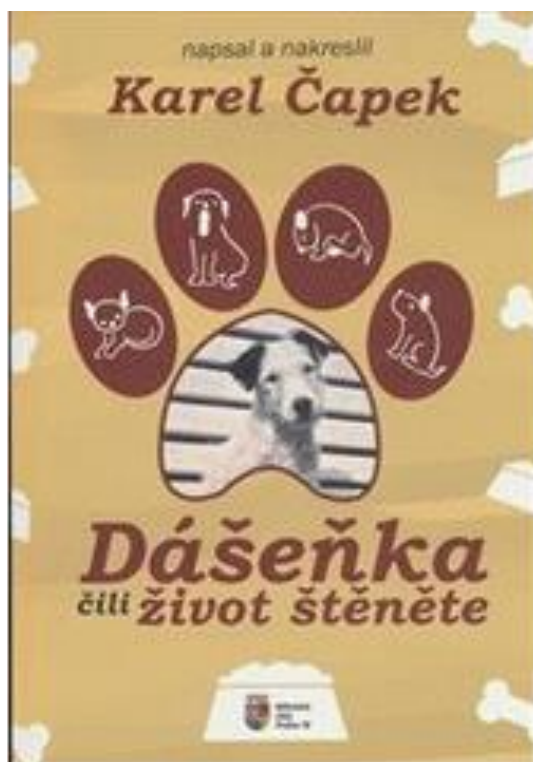
Obr. č. 28
 1. vydání
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 2011
 Obálka: Jana Semelková
 Vydavatel: Československý
 spisovatel
 Tisk: Praha
 Rozměry obálky: 10 x11 cm

Obr. č. 29
 5. vydání u ŠSS
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 2012
 Obálka: Milan Sládek
 Vydavatel: Československý
 spisovatel
 Tisk: Praha
 Rozměry obálky: 25cm

Obr. č. 30
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 2013
 Obálka: Jana Semelková
 Vydavatel: Egmont
 Tisk: Praha
 Rozměry obálky: 16 x16cm

Obr. č. 31

Autor: Karel Čapek

Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,

fotografoval a zakusil Karel Čapek

Rok vydání: 2014

Obálka:

Vydavatel: Městská část Praha 10

BigAge

Tisk: Praha

Rozměry obálky: 21cm +1list

vystřihovánek

Obr. č. 32

Autor: Karel Čapek

Název: Dášeňka čili život štěněte /
Pro děti napsal, nakreslil,

fotografoval a zakusil Karel Čapek

Rok vydání: 2014

Vydavatel: Albatros

Tisk: Praha

Rozměry obálky: 163×238 mm

Obr. č. 33
 Autor: Karel Čapek
 Název: Dášeňka čili život štěněte /
 Pro děti napsal, nakreslil,
 fotografoval a zakusil Karel Čapek
 Rok vydání: 2017
 Obálka:
 Vydavatel: Albatros
 Tisk: Praha
 Rozměry obálky: 163×238 mm

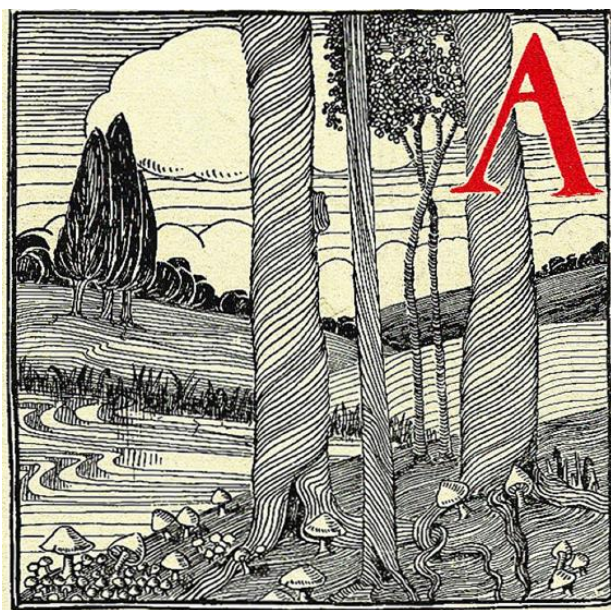
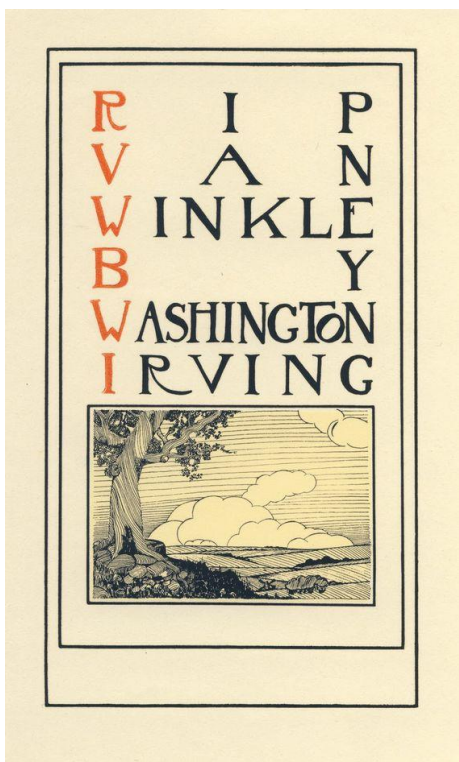

Obr. 34 - Dard Hunter ve své knihovně

Obr.35 – Dard Hunter zkoumá, jak vypadají

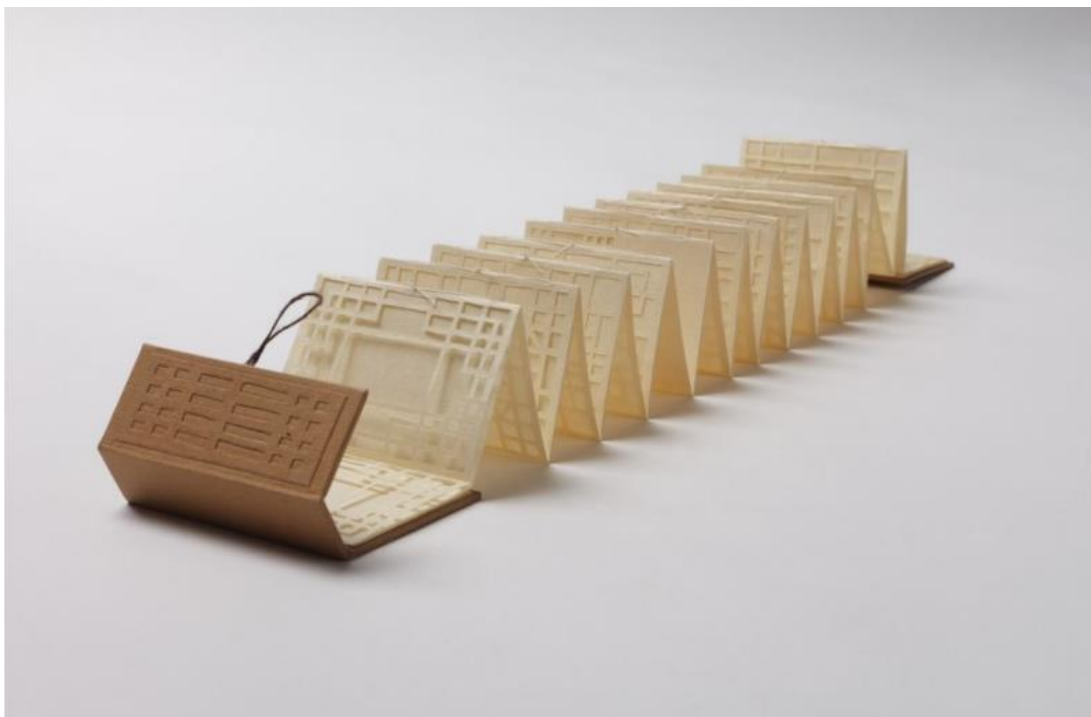
výtisky z železné matriky

Obr. 36 – titulní strana knihy „Rip van Winkle“ (1905) Obr. 37 – ukázka z knihy „Rip van Winkle“ (1905)

Obr. 38 - Valérie Buess – Odmítání původního obsahu Německo, 2011. Kroucený papír.

Obr. 39 - Sun Young Kang – Memories Unfolded 2011

Obr. 40 - Julie Kačerovská – Krajina papíru, Česká republika, 2009. Řezaný papír.

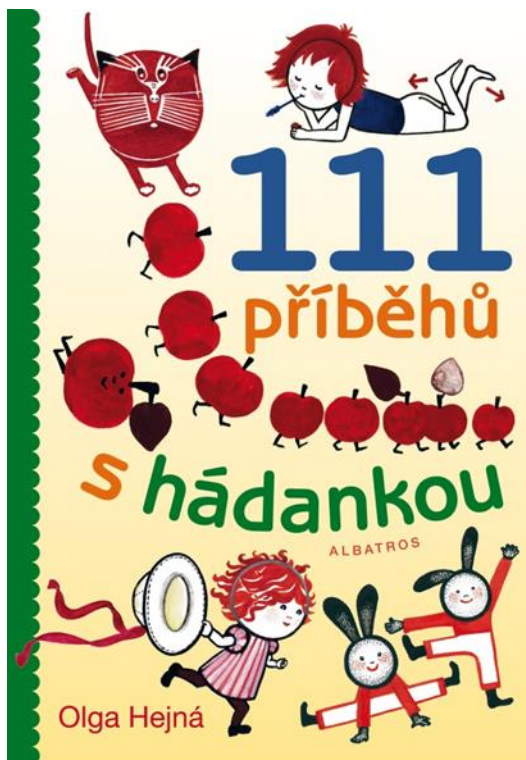
Obr. 41 – Kůrovec. Autorská kniha Atelier Krupka. 2011, Dřevo

Obr. 42 – Olga Hejná

Obr.43 – Olga Hejná s oceněním Zlatá stuha 2010

52 ZAJÍC KUBA A VYSOKÁ JEDLE

Zajíc Janek pozval na návštěvu zajíce Kubu. „Přijď, přihopkej, dokud nenapadne hluboký sníh,“ řekl Janek. „Mám pěkný pelech pod smrčím. Nefouká tam.“

A Kuba se ptal: „Jak to najdu? Kudy se k tobě jde?“

Cesta nebyla nijak složitá a Janek jí pěkně popsal:

„Půjdeš tak a tak a tudy a tak dále.“

Za pár dní se Kuba

vydal za Janekem. Běžel kolem háje k velikému dubu a pak starým úvozem až k lesu. Na kraji lesa uvítaly Kubu modřiny, teď v zimě opadané, a kousek odtud měla růst vysoká krásná jedle. Tam se měl Kuba zeptat veverky, ta prý mu Jankův pelíšek ukáže. Aha, ale jak pozná Kuba jedlí? Jedle a smrk – není to k nerozeznání? No řekněte sami! Kuba nevěděl, co si počít. „Jsi jedle?“ volal do koruny každého jehličnatého stromu, až to uslyšela veverka a zavedla Kubu k Jankovi.

„Ty nepoznáš jedlí?“ smál se Janek. „Ta se přece pozná podle kmenu, podle barvy, podle vůně i podle jehličí. A taky podle šišek. Podle šišek ji pozná každé dítě!“

Opravdu každé? A co vy? Jak se liší šišky smrku a jedle?

• 41 •

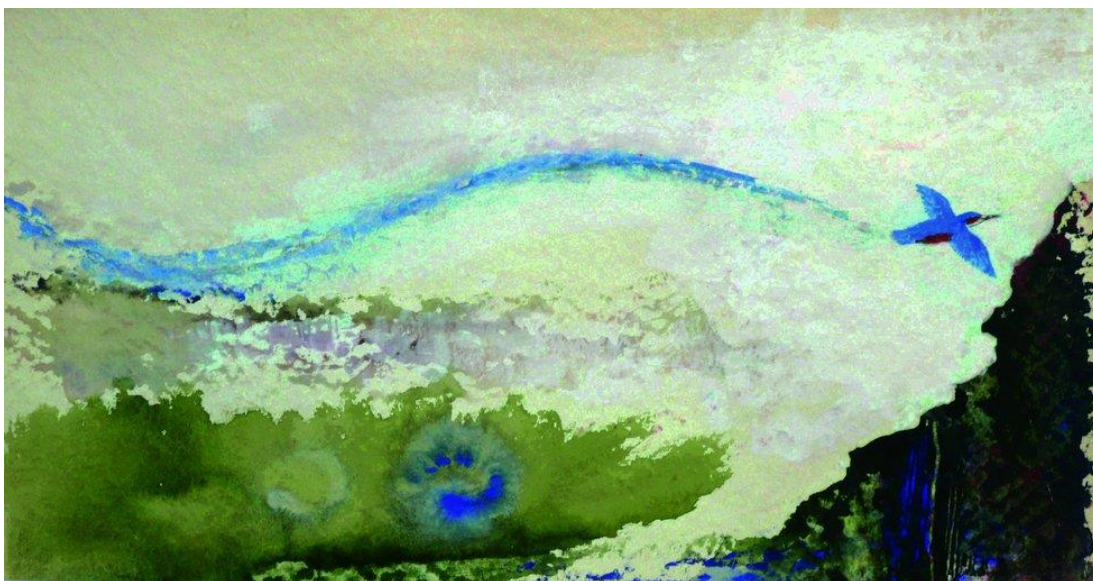
Obr. 44 – Titulní stránka knihy 111 příběhů s hádankou, Obr. 45 – ilustrace uvnitř knihy

Obr. 46 – ilustrace knihy Můj medvěd Flora, Obr. 47 – ilustrace knihy Slon a mravenec

Obr. 48 – Daisy Mrázková, ilustrace ke knize Hálo, Jacíčku

Obr. 49 – Daisy Mrázková, Ledňáček

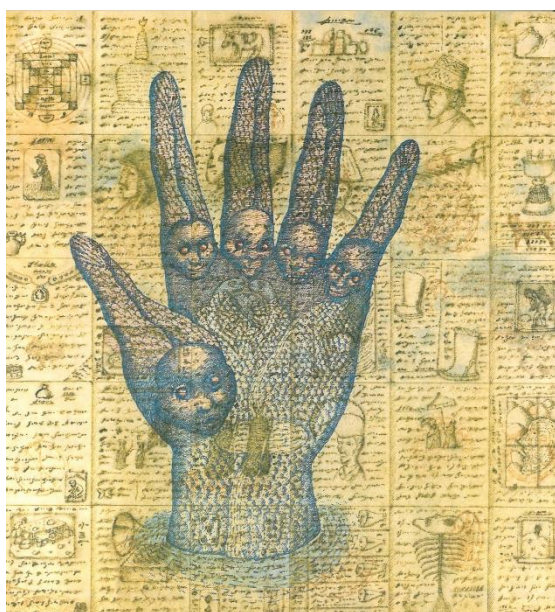
Obr. 50 – Daisy Mrázková, pohlednice Chlapeček a dálka.

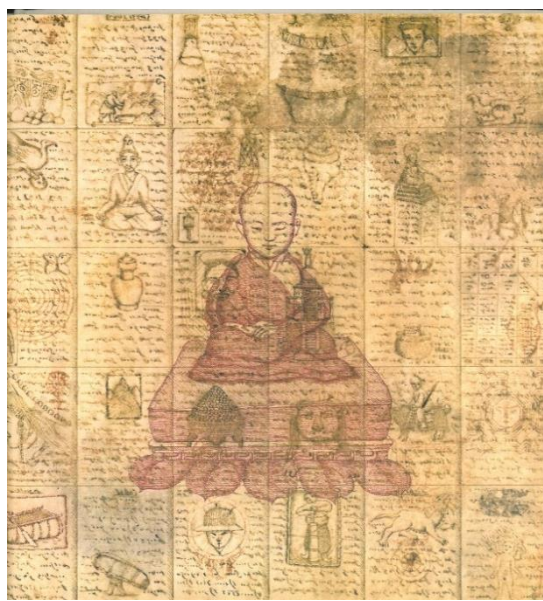
Obr. 51 – Daisy Mrázková na své výstavě

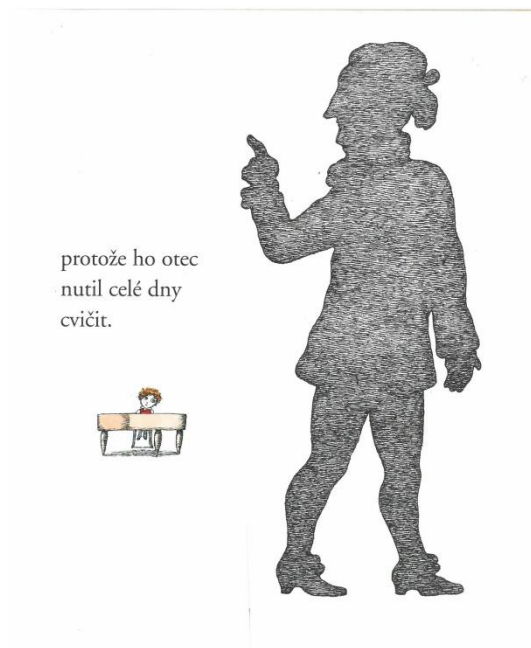
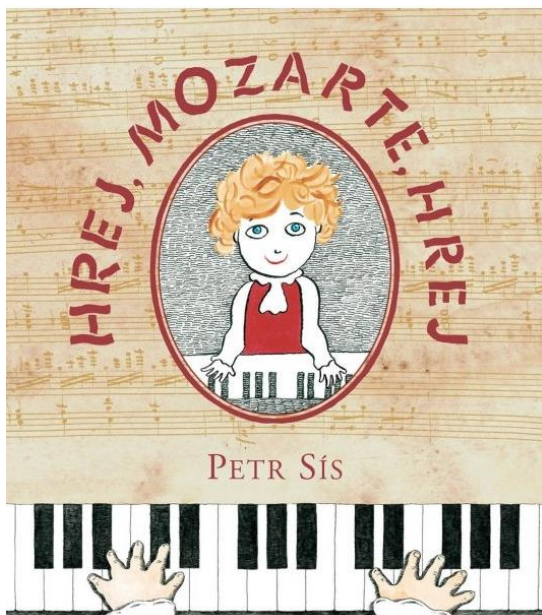
Obr. 52 – Petr Sís 2012

Obr. 53, obr. 54 – Petr Sís. Ilustrace v knize Tibet – tajemství červené krabičky

Obr. 55, obr. 56 – Petr Sís. Ilustrace v knize Tibet – tajemství červené krabičky

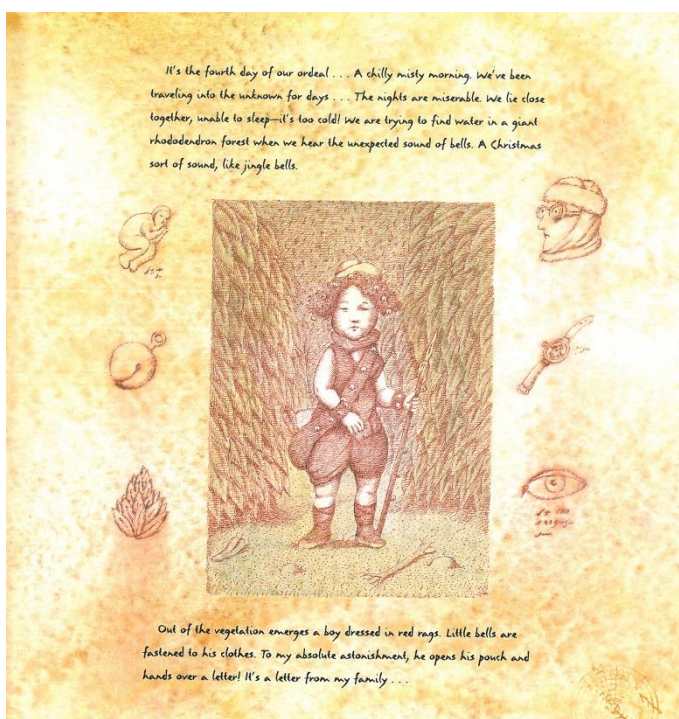
Obr. 57 – Petr Sís, Titulní stránka knihy Hrej Mozarte, hrej, Obr. 58 - Petr Sís, ilustrace knihy Hrej Mozarte, hrej. – zobrazení otce skladatele

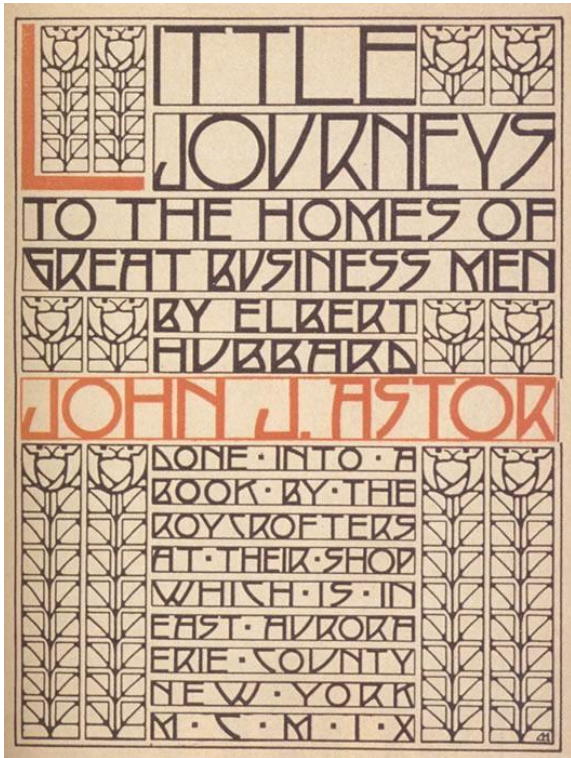
Obr. 59 - Petr Sís, ilustrace knihy Hrej Mozarte, hrej – zobrazení hudebních dovedností Wolfganga Amadeus Mozarta v dětství

Obr. 60 – Petr Sís, ilustrace Ptačí sněm

Obr. 61 – Petr Sís. Ilustrace v knize Tibet – tajemství červené krabičky – propojení obrazu s textem

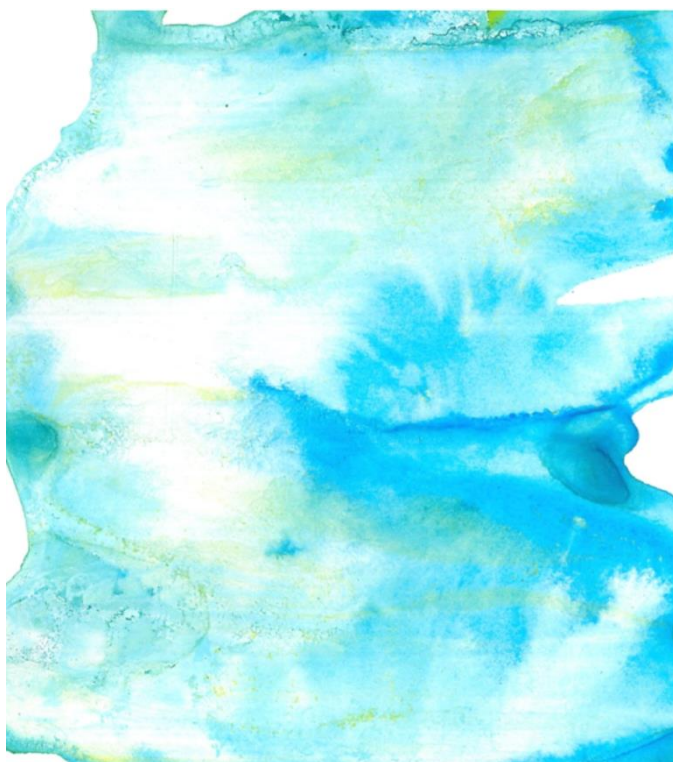

Obr. 62 - Dard Hunter, Little Journeys, 1904

Přílohy II. Autorská kniha „Náš domov“

Obr. 63, obr. 64 – Modré stopy, technika rozstřiku

Obr. 65 – Výřez z obrázku 64, detailní foto, využito v závěru autorské knihy

Obr. 66 – struktura primární barvy – modrá, **Obr. 67** – struktura primární barvy – žlutá

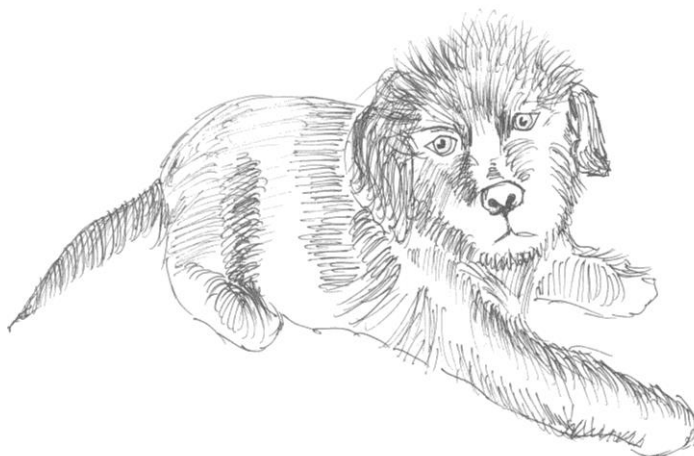
Obr. 68 – struktura primární barvy – červená, **Obr. 69** – struktura neutrální barvy – černá

Obr. 70 – struktura primárních barev – modrá a žlutá

Obr. 71 – Titulní strana autorské knihy

Obr. 73 – Asta jako malé štěně Obr. 74 – Asta odpočívající po hře

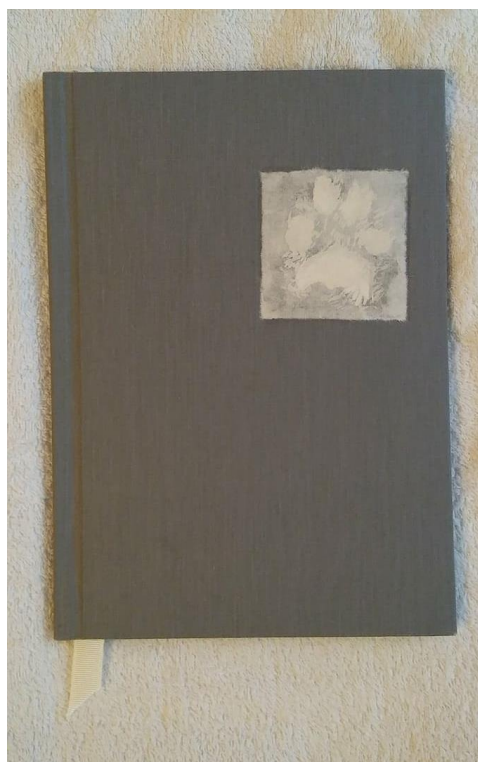
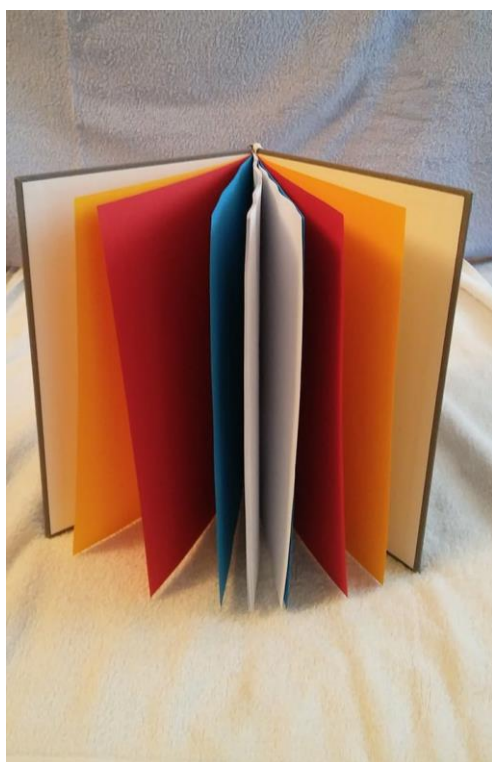
Obr. 75 – Asta čekající na svého pána

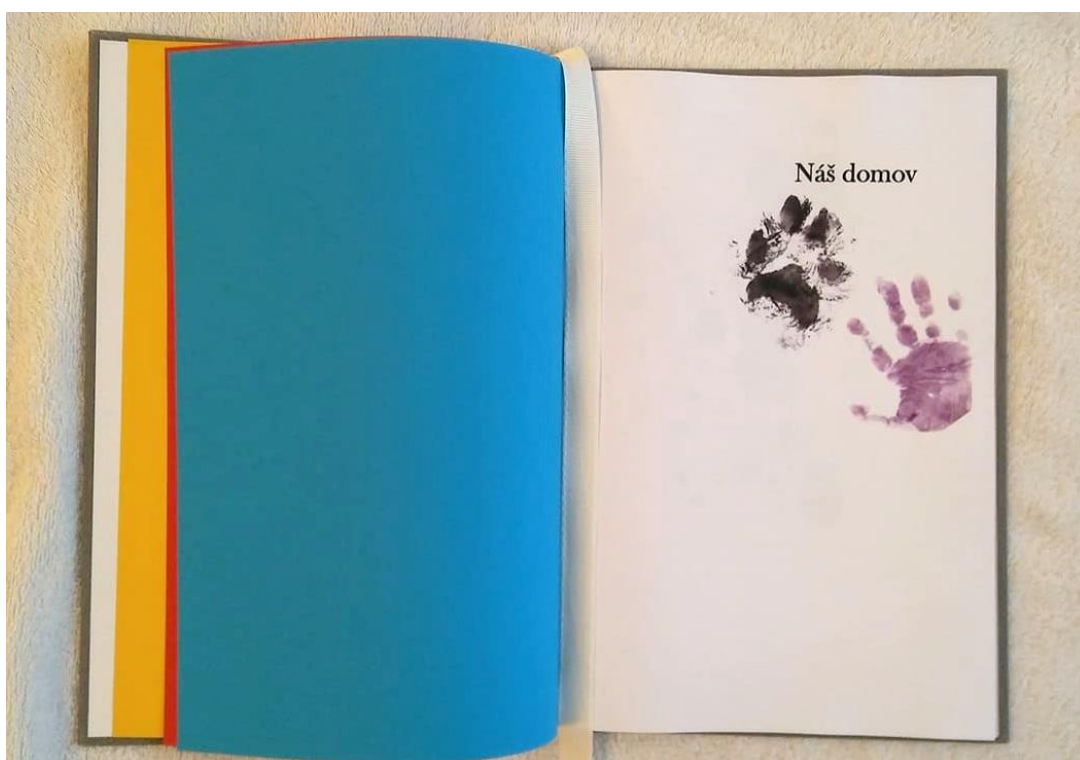
Obr. 76 - Asta hlídá kočárek

Obr. 77 - Asty sny

Obr. 78 - Zrcadlové uspořádání barevných listů předsádky, Obr. 79 - Vzhled knihy

Obr. 80 – Zakomponování záložky do knihy „Náš domov“

Zdroje příloh I.

Obr. 1 - Rodina Čapkových. [cit. 25. 1. 2018], Dostupné z: <http://www.knihovnazernov.webk.cz/gallery/foto/srucna-historie-capkova-rodu/>

Obr. 2 - bratři Čapkovi. 1927 [cit. 25. 1. 2018], Dostupné z: <http://www.menetekel.cz/c/osobnosti/josef-capek/>

Obr. 3 - Karel Čapek s prezidentem T. G. Masarykem. 1930. [cit. 25. 1. 2018], Dostupné z: <https://multimedia.ctk.cz/foto/document/1974515/107>

Obr. 4 - Pohřeb Karla Čapka. 28. 12. 1938. [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z: <http://multimedia.ctk.cz/foto/index?documentID=1947478&select-continue=1>

Obr. 5 - hrob Karla Čapka na Vyšehradském hřbitově v Praze. Karel Mičánek, 1. 8. 2017 [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.jesenickenoviny.cz/?p=15621>

Obr. 6 - Karel Čapek se svým bratrem Josefem Čapkem a psi [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z: <http://multimedia.ctk.cz/foto/document/2047611/5>

Obr. 7 - Iris a Dášenska, dva Čapkoví psi, u boudy Karel Čapek. [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/obrazem-karel-capek-fotograf/r~814985f0e2a011e488b0002590604f2e/r~96f8c0cee29f11e488b0002590604f2e/>

Obr. 8 - Dášenska v košíku. Karel Čapek [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/obrazem-karel-capek-fotograf/r~814985f0e2a011e488b0002590604f2e/r~98c832aee29f11e497be0025900fea04/>

Obr. 9 - Dášenska u jezírka. Karel Čapek [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z:

https://m.mlp.cz/noRW_photodisplay/21/8901_21d7b20ddf73a6a57a009637f624e3d3.jpg?1308922118

Obr. 10 - Dášenska. Karel Čapek [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.nasepraha7.cz/kultura-volny-cas-5/jaky-byl-karel-capek-fotograf>

Obr. 11 - titulní strany knížky Dášenky přeložená do japonštiny. 1970 [cit. 9. 3. 2018], Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9784105317027>

Obr. 12 - titulní strany knížky Dášanky přeložená do němčiny. 1992 [cit. 9. 3. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9783462022056>

Obr. 13 – Titulní strana dětské knihy Dášanky z roku 1935, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=12390656&nbn=cnb000752686>

Obr. 14 – Titulní strana dětské knihy Dášanky z roku 1936, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?nbn=cnb000743219>

Obr. 15 – Titulní strana dětské knihy Dášanky z roku 1938, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=21766897&nbn=cnb000748773>

Obr. 16 – Titulní strana dětské knihy Dášanky z roku 1938, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=8088059&nbn=cnb000751003>

Obr. 17 – Titulní strana dětské knihy Dášanky z roku 1955, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: [https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=\(OCoLC\)85446204&nbn=cnb000720258](https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=(OCoLC)85446204&nbn=cnb000720258)

Obr. 18 – Titulní strana dětské knihy Dášanky z roku 1958, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: [https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=\(OCoLC\)85318476&nbn=cnb000511620](https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=(OCoLC)85318476&nbn=cnb000511620)

Obr. 19 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 1966, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=42119942&nbn=cnb000490707>

Obr. 20 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 1980, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?oclc=52173212&nbn=cnb000406354>

Obr. 21 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 1994, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788000000909>

Obr. 22 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 1999, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788071812487>

Obr. 23 – Titulní strana dětské knihy Dášanky z roku 1999, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788086299006>

Obr. 24 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2000, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788086425139>

Obr. 25 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2009, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788073470586>

Obr. 26 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2009, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788090418912>

Obr. 27 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2009, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788073097745>

Obr. 28 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2011, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788087391334>

Obr. 29 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2012, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788074590825>

Obr. 30 – Titulní strana dětské knihy Dášenky z roku 2013, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788025228333>

Obr. 31 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2014, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788026066309>

Obr. 32 – Titulní strana dětské knihy Dášeňky z roku 2014, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788000036557>

Obr. 33 – Titulní strana dětské knihy Dášenky z roku 2017, [cit. 25. 1. 2018],
Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788000047300>

Obr. 34 – Karen Edwards, Dared Hunter ve své knihovně. 2018. [cit. 13. 3. 2018],
Dostupné z: https://www.finebooksmagazine.com/issue/201003/dard_hunter-1.phtml

Obr. 35 – Karen Edwards. 2018. Dard Hunter zkoumá, jak vypadají výtisky z železné matriky [cit. 13. 3. 2018], Dostupné z: https://www.finebooksmagazine.com/issue/201003/dard_hunter-1.phtml

Obr. 36 – Titulní strana "Rip Van Winkle" 1905. Dard Hunter, [cit. 13. 3. 2018],
Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/165788830003107642/>

Obr. 37 - Dard Hunter - Arts and Crafts style art and lettering; craftsman, bungalow., [cit. 13. 3. 2018], Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/213287732324983409/>

Obr. 38 – MAK/Georg Mayer. Valérie Buess – Odmítání původního obsahu Německo, 2011. Kroucený papír. [cit. 13. 3. 2018], Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/autorska-kniha-v-digitalnim-veku-5287830>

Obr. 39 - Sun Young Kang – Memories Unfolded 2011. Papír [cit. 13. 3. 2018], Dostupné z: <http://i.imgur.com/2U7SUzq.jpg>

Obr. 40 - MAK/Georg Mayer. Julie Kačerovská – Krajina papíru, Česká republika, 2009. Řezaný papír. [cit. 13. 3. 2018], Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/autorska-kniha-v-digitalnim-veku-5287830>

Obr. 41 – Kůrovec. 2011 [cit. 13. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.atelierkrupka.cz/cz/vazby/85-autorske-knihy-kurovec>

Obr. 42 – Olga Hejná. [cit. 17. 3. 2018], Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/fotogalerie/5743404?fid=5939078>

Obr. 43 – foto: Milena Cibulková, Olga Hejná s oceněním Zlatá stuha. [cit. 17. 3. 2018], Dostupné z: https://domazlicky.denik.cz/zpravy_region/zemrela-spisovatelka-a-vytvarnice-olga-hejna-tvorila-pro-deti-i-dospele-20170603.html

Obr. 44 – Olga Hejná, Titulní stránka knihy 111 příběhů s hádankou. 2013. ISBN 978-80-000-3035-7

Obr. 45 – Olga Hejná, ilustrace uvnitř knihy 111 příběhů s hádankou. 2013. ISBN 978-80-000-3035-7

Obr. 46 – Daisy Mrázková, ilustrace knihy Můj medvěd Flora [cit. 22. 3. 2018], Dostupné z: https://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=489%3Adaisy-mrazkova-legenda-eske-ilustrace&catid=94%3Arozhovory&Itemid=3991

Obr. 47 – Daisy Mrázková, ilustrace knihy Slon a mravenec [cit. 22. 3. 2018], Dostupné z: https://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=489%3Adaisy-mrazkova-legenda-eske-ilustrace&catid=94%3Arozhovory&Itemid=3991

Obr. 48 - Daisy Mrázková, ilustrace ke knize Hálo, Jacíčku [cit. 22. 3. 2018], Dostupné z: <https://vitalplus.org/daisy-mrazkova-vstoupit-do-skaly/>

Obr. 49 – Daisy Mrázková, Ledňáček [cit. 22. 3. 2018], Dostupné z: <http://supermamy.maminka.cz/clanek/pro-zeny-super-mamy-tipy-redakce/507893/daisy-mrazkova-vystava-na-kterou-musite-vzit-deti-ceka-je-divadelko-i-dilny.html>

Obr. 50 – Daisy Mrázková, pohlednice Chlapeček a dálka [cit. 22. 3. 2018], Dostupné z: <https://www.dlouhapuncocha.cz/eshop-pohlednice-daisy-mrazkova-chlapecek-a-dalka.html>

Obr. 51 – PEŠKA Stanislava, Daisy Mrázková na své výstavě. [cit. 22. 3. 2018], Dostupné z: <https://prazsky.denik.cz/pribeh-prazana/daisy-mrazkova-knizky-jsem-zacala-psat-kvuli-nasim-detem-20161213.html>

Obr. 52 – Petr Sís, 9. 6. 2012. [cit. 22. 3. 2018], Dostupné z:

https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/umeni/vytvarnik-petr-sis-nejlepe-mi-bylo-s-galileem_236968.html

Obr. 53 – Petr Sís. Tibet: trough the red box. 1998. ISBN 97-50175, str.

Obr. 54 - Petr Sís. Tibet: trough the red box. 1998. ISBN 97-50175, str.

Obr. 55 - Petr Sís. Tibet: trough the red box. 1998. ISBN 97-50175, str.

Obr. 56 - Petr Sís. Tibet: trough the red box. 1998. ISBN 97-50175, str.

Obr. 57 – Petr Sís. Titulní strana knihy Hrej Mozarte, hrej. 2006, nakladatelství Labyrint. Praha. ISBN 80-86803-07-4

Obr. 58 - Petr Sís. Ilustrace uvnitř knihy Hrej Mozarte, hrej. 2006, nakladatelství Labyrint. Praha. ISBN 80-86803-07-4

Obr. 59 - Petr Sís. Ilustrace uvnitř knihy Hrej Mozarte, hrej. 2006, nakladatelství Labyrint. Praha. ISBN 80-86803-07-4

Obr. 60 – Petr Sís. Ilustrace uvnitř knihy Ptačí sněm. 2011. ISBN 978-80-86803-20-3

Obr. 61 - Petr Sís. Tibet: trough the red box. 1998. ISBN 97-50175

Obr. 62 - Dard Hunter, Little Journeys, 1904. [cit. 25. 3. 2018], Dostupné z: <https://theredlist.com/wiki-2-343-917-999-view-publishing-profile-hunter-dard.html>